

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Role ČŠI v našem školském prostředí

The role of the Czech School inspectorate at school environment

Adéla Klučiarová

Vedoucí práce: RNDr. Jindřich Kitzberger

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Školský management

2020/2021

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Role ČŠI v našem školském prostředí potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 19.4.2021

Děkuji vedoucímu práce RNDr. Jindřichu Kitzbergerovi, za poskytnutí cenných rad a připomínek při tvorbě mé bakalářské práce.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zaměřuje na vliv a postoje České školní inspekce (ČŠI) a její roli v českém školství. Analyzuje nakolik je pro školství důležitá a jak ji vidí ředitelé škol, ale také jak vnímají svou pozici školní inspektoři. ČŠI provádí úkony, které napomáhají ke zlepšení kvality školství. Zaměříme se na kontrolní a hodnotící činnost, kterou Česká školní inspekce provádí. Zlepšování kvality škol je v zájmu ředitelů i školních inspektorů, proto se ji budeme také v této bakalářské práci věnovat. Součástí je i Evropské šetření, díky kterému je možné porovnat vzdělávání v České republice s jinými státy, které jsou do testování zapojeny. Tato šetření napomáhají určit úroveň testované oblasti v dané zemi. V praktické části budeme zjišťovat u zástupců ČŠI jejich pohled na své postavení ve školách a zda jsou s pravomocemi spokojeni. Dále budeme zjišťovat jejich největší přínos pro školství a v čem naopak vidí největší problémy. Zaměříme se i na ředitele škol, jejich pohled na úroveň České školní inspekce a očekávání. Prozkoumáme oblasti, ve kterých vidí ředitelé největší podporu a přínos pro školy nebo co by naopak změnili. Závěrem mé bakalářské práce je celkové vyhodnocení, jak si stojí současná Česká školní inspekce u ředitelů škol, jaké jsou její silné stránky ale také její nedostatky. Zjistíme oblasti, ve kterých se ředitelé i inspektoři shodují či rozcházejí.

KLÍČOVÁ SLOVA

ČŠI, školský systém, kvalita školy, kontrola

ABSTRACT

The bachelor thesis focuses on the influence and attitudes of the Czech School Inspectorate (CSI) and its role in Czech education. It analyzes how important it is for education and how school directors see it but also how school inspectors perceive their position. The CSI performs actions that assist to improve the quality of education. We will focus on the control and evaluation activities carried out by the Czech School Inspectorate. Improving the quality of schools is also in the interest of directors and school inspectors hence it's included in this bachelor's thesis. It also implies a European survey thanks to which it is possible to compare education in the Czech Republic with other countries involved in testing. These surveys help to determine the level of the test area in a given country. In the practical part we will be probing from the CSI representatives their perspective on their position in schools and whether they are satisfied with the authorities. Furthermore we will probe their greatest benefit for education and what they see as the biggest issues. We will also have a look at school directors and their point of view on the level of the Czech School Inspectorate and expectations. We will look into areas where directors see the greatest support and benefits for schools or what they would change. The conclusion of my bachelor's thesis is an overall evaluation of the current Czech school inspection by school directors what are its strengths but also weaknesses. We will identify areas in which director's agree with inspectors or not.

KEYWORDS

the Czech School Inspectorate, school system, school quality, controlling

Obsah

Úvod	8
1 Vzdělávací prostředí a její funkce	9
1.1 Řízení školy	9
2 Ověřování kvality školy	11
2.1 Mezinárodní šetření ČŠI	12
2.1.1 PISA	12
2.1.2 PIRLS	13
2.1.3 TIMSS	13
2.1.4 ICILS	14
2.1.5 TALIS	14
2.2 Kontrola školy.....	15
2.2.1 Vnitřní kontrola školy.....	15
2.2.2 Vnější kontrola školy.....	16
2.2.3 Hospitační činnost	16
2.3 Hodnocení školy	17
3 Česká školní inspekce.....	20
3.1 Historie české školní inspekce	21
4 Činnosti České školní inspekce	23
4.1 Osoby vykonávající inspekční činnost.....	23
4.2 Kontrolní činnost ČŠI	23
4.2.1 Protokol o kontrole	25
4.3 Hodnotící činnost ČŠI.....	25

4.3.1	Inspekční zpráva	27
4.3.2	Výroční zpráva	27
4.3.3	Dopady kontrolní činnosti na ředitele škol.....	28
4.4	Oznámení řešení stížností	28
5	EMPIRICKÁ ČÁST	30
5.1	Cíl a metoda výzkumu	30
5.2	Předpoklady	30
5.3	Charakteristika výzkumu	30
5.4	Sběr dat	31
5.5	Výsledky šetření ředitelů škol.....	31
5.5.1	Přínos ČŠI do vzdělávání	33
5.5.2	Úroveň ČŠI.....	33
5.5.3	Zkušenosti ředitelů s ČŠI.....	34
5.5.4	Kvalita školství.....	35
5.5.5	Metodická podpora	36
5.5.6	Postavení ČŠI ve školském prostředí	37
5.5.7	Největší přínos pro školství	38
5.5.8	Očekávání ředitelů od ČŠI.....	39
5.6	Výsledky šetření školních inspektorů	40
5.6.1	Praxe a zkušenosti školských inspektorů	41
5.6.2	Praxe ve školství.....	41
5.6.3	Zkušenosti s řediteli škol	43
5.6.4	Role ČŠI	44
5.6.5	Kvalita školství.....	45
5.6.6	Přínos ČŠI pro školství.....	47

5.6.7	Změny v ČŠI.....	48
5.7	Celkový souhrn výsledných dat.....	49
6	Závěr.....	50
	Seznam použitých informačních zdrojů	52
	Seznam příloh.....	63

Úvod

V České republice je zřízeno velké množství škol a školských zařízení na všech úrovních vzdělávání – od mateřských, základních, středních, vyšších odborných až po vysoké. Úroveň škol je ale individuální. Stát se snaží, udržet určitý standard kvality ve všech školských institucích. Aby se udržela potřebná úroveň vzdělávání, byl zřízen orgán určen pro její kontrolu.

Zaměříme se na školské instituce, kvalitu školy, kontrolní činnosti, které ve školách probíhají i mezinárodním šetření. Mezinárodní srovnávání nám ukazuje úroveň českého školství v porovnání s jinými státy a z dlouhodobého hlediska je možné sledovat oblasti, ve kterých nastává postupné zlepšení, zhoršení nebo i oblasti, které si udržují svou úroveň kvality.

Zkvalitňování školy dosáhneme pomocí kontrolního systému, který může být vnitřní (provádí ji zaměstnanci instituce) nebo vnější, do které spadá i Česká školní inspekce. Budeme se touto organizací zabývat podrobněji od jejího zrodu až po současnost. ČŠI hraje důležitou roli v českém školství. Její kompetence jsou jasně stanovené školským zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a určují, jakou kontrolní a hodnotící činnost má vykonávat. Napomáhá tak ke zlepšení kvality vzdělávání a udržování standardů.

Česká školní inspekce má za úkol kontrolovat nejen ekonomickou stránku, ale i úroveň pedagogických pracovníků a další oblastí ve vzdělávání. Plní svou kontrolní a hodnotící funkci, která je přínosem pro zlepšení kvality školství v České republice.

Cílem této práce je stanovit roli tohoto orgánu. Zabývat se budeme pohledem ředitelů škol na Českou školní inspekci, jejich zkušenostmi a přínosem pro praxi. Inspektoři provádí pravidelnou kontrolní a hodnotící činnost, proto se zaměříme i na jejich zkušenosti, názory a spokojenost s náplní jejich práce, pravomocemi, které jim jsou svěřeny a se spoluprací s řídicími pracovníky škol. Pomocí dotazníkového šetření zjistíme oblasti, ve kterých má ČŠI největší přínos pro školství, ale také oblasti, ve kterých je místo pro zlepšení z pohledu ředitelů i školních inspektorů.

1 Vzdělávací prostředí a její funkce

Školství v České republice má již dlouhou tradici. V rámci počátečního vzdělávání obsahuje různé úrovně vzdělávání – předškolní, základní, střední, vyšší odborné a vysoké. Povinná školní docházka trvá 9 let a další vzdělávání je pouze dobrovolné. Povinný je také poslední rok ve škole mateřské.

Školy jsou zřizované dvěma různými zřizovateli-veřejnými a neveřejnými. Mezi veřejné zřizovatele patří svazek obcí, obec, kraj a stát. Do neveřejných zřizovatelů jsou zařazovány registrované církve a náboženské společnosti nebo soukromé osoby. Do vedení školy je u veřejných zřizovatelů jmenován ředitel na základě konkurzního řízení. Výsledkem tohoto konkurzního řízení jsou ředitelé jmenováni do vedení školy na dobu šest let a poté je možné toto období prodloužit nebo vyhlásit nové konkurzní řízení.

V současnosti má škola nezastupitelnou roli v životě každého dítěte. *„Škola je sociální instituce účelově vytvořená k realizaci svého základního úkolu- tj. k zajišťování řízené a systematické edukace.* (Průcha, 2009a, s.390)

Škola má mnoho funkcí, nejedná se pouze o určitou formu vzdělávání, ale napomáhá k celkovému rozvoji dítěte. *„Funkce školy není pouze vzdělávací, i když je to hlavním úkolem, ale i sociální, bezpečnostní, integrační, selektivní, diagnostická, ekonomická nebo politická.“* (Průcha, 2009b, s.). Žáci se ve školách naučí samostatného jednání, utváření vlastních názorů, navazování sociálních kontaktů a získají plno zkušeností pro rozvoj osobnosti.

1.1 Řízení školy

Škola, nejen jako vzdělávací instituce, ale i jako budova, byla svěřena zřizovatelem řediteli školy, který byl vybrán konkurzním řízením. Průcha (2009a) uvádí definici: *„Ředitel je pracovník zákonem pověřený výkonem některých funkcí státní správy ve školství. Jeho kompetence ve vztahu ke škole, veřejnosti, obci aj. jsou rozsáhlé-zejména řídí školu, předškolní zařízení nebo školské zařízení, odpovídá za plnění učebních plánů a učebních osnov, za odbornou, výchovnou a vzdělávací práci, efektivní využívání finančních prostředků, jmenuje své zástupce atd.“* Ředitel jako zodpovědná osoba má za úkol vykonávat pedagogickou činnost, ale také zajistit správu budovy, vést ekonomickou a

administrativní složku školy. Řídí se nejen školským zákonem, ale i zákonem o finanční kontrole ve veřejné správě, zákoníkem práce, zákonem o účetnictví a mnoha dalšími zákony. Při kontrolní činnosti ČŠI nese ředitel zodpovědnost za všechny oblasti školy, a tedy zjištěné nedostatky. Tyto nedostatky musí ředitel v určeném časovém rozmezí vyřešit a provést náležité kroky k jejich nápravě. (Trojan, 2019)

Ředitel má pravomoc delegovat tyto činnosti na pověřené osoby (např. ekonom, zástupce ředitele, vedoucí vychovatel...), zodpovědnost zůstává pouze a zcela na něm. *„Přichází na něj zvenčí velké množství impulsů, požadavků a pokynů, které ovlivňují konkrétní práci, zabírají mnoho času a svým způsobem brání ředitelům být lidry pedagogického procesu“*. (Trojan, Svobodová, 2019, s.215)

Ředitel je však do určité míry zodpovědný i za kvalifikovaný pedagogický sbor.

Jedním z kritérií ČŠI při hodnocení škol ve školním roce 2020/2021 je kvalita pedagogického sboru. První kritérium říká: *„Pedagogové jsou pro svou práci kvalifikovaní a odborně zdatní a ke své práci přistupují profesionálně“* (Kvalitní škola – kritéria a indikátory hodnocení, 2020). Tohle kritérium by měl splňovat každý pedagog a vedení školy za to nese zodpovědnost. Kvalifikace učitelů by měla být získána již při přijetí do zaměstnání, a dále by na profesionalitu a kvalitu pedagogického procesu mělo být dohlíženo např. hospitační činností.

Nová Strategie 2030+ se ve Strategické linii 3 věnuje podpoře pedagogických pracovníků. *„Kariérní systém pro ředitele by měl vytvořit stimulující, bezpečné, transparentní prostředí pro výběr, hodnocení a další profesní rozvoj s důrazem na zvyšování dovedností v oblasti vedení škol k lepším výsledkům“* (Strategie2030+, s.26, 2020).

2 Ověřování kvality školy

Průcha, Walterová a Mareš (2003) posuzují kvalitu školy jako „*žádoucí a optimální úroveň jejího fungování a jejích produktů.*“ U zjišťování kvality školy je důležité stanovit si kritéria, na které se zaměříme a pak je možné posuzovat míru, ve kterých jsou naplňována. Je možné se zaměřit na vzdělávací proces nebo na výsledky vzdělávání, dle kterých jde kvalitu škol posoudit.

Vašátková (2006) uvádí „*Od roku 2005 byla posílena autonomie škol v oblasti pedagogické, díky zavedení Rámcových vzdělávacích programů pro jednotlivé stupně vzdělávání, tím byl školám umožněn daleko větší prostor pro vlastní profilaci.*“

Kvalitní vzdělávání závisí na tom, aby se žáci cítili ve škole bezpečně, byly jim poskytnuty dostatečné podmínky pro vzdělávání a přizpůsobovalo se jejich požadavkům. Podmínkou kvalitní školy je i podpora a rozvoj pedagogických pracovníků a všech zaměstnanců školy. Vedení školy se snaží předejít případným problémům a stanovuje pravidla, která je potřeba dodržovat. Snaží se přizpůsobovat podmínkám vnějšího prostředí a případně na ně reagovat.

Strategie 2030+ (2020, s. 52) říká, že: „*školy potřebují schopné ředitele a jejich kvalitní pedagogické vedení a dobře připravené a motivované učitele, kteří jsou v profesi spokojeni a dovedou vytvářet kvalitní a spravedlivé učební prostředí pro své žáky.*“

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy také pracuje na kompetenčním modelu učitele tak, aby byl uchazeč o pedagogickou profesi schopen splnit požadavky začínajícího učitele a byl dostatečně motivován pro výkon této práce. „*Systém kvalifikačního vzdělávání by měl být natolik atraktivní, aby stimuloval zájem o učitelskou profesi, podchytil všechny zájemce s různými dosavadními zkušenostmi a efektivně je připravoval pro dynamicky se proměňující práci učitele.*“ (Strategie 2030+, 2020, s. 53).

Kvalitu vzdělávacího procesu na školách zjistíme i pomocí celoplošného testování.

Národní ústav odborného vzdělávání (v současnosti již Národní ústav pro vzdělávání) ve svém projektu Cesta ke kvalitě uvádí tyto oblasti kvality školy:

1. „*Podmínky ke vzdělání*“

2. *Obsah a průběh vzdělávání*
3. *Podpora školy žákům, spolupráce s rodiči, vliv vzájemných vztahů školy, žáků, rodičů a dalších osob na vzdělávání*
4. *Výsledky vzdělávání žáků*
5. *Vedení a řízení školy, kvalita personální práce, kvalita dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků*
6. *Úroveň výsledků práce školy, zejména vzhledem k podmínkám vzdělávání a ekonomickým zdrojům“ (Oblasti kvality školy, 2008)*

2.1 Mezinárodní šetření ČŠI

Česká školní inspekce je zapojena do mezinárodních šetření, které testují žáky určitých stupňů vzdělávání, nebo věkové skupiny. Toto testování srovnává žáky v odlišných zemích a napomáhá tak zjistit úroveň v různých oblastech vzdělávání. Výzkum bývá v opakujících se časových cyklech, proto je možné vysledovat, zda se školství ubírá správným směrem, nebo jestli je potřeba provést změny. Mezinárodní šetření proto přispívá ke zlepšení kvality školství v České republice.

Testování realizuje OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). „*OECD koordinuje ekonomickou a sociálně-politickou spolupráci členských zemí, zprostředkovává nové investice, prosazuje liberalizaci mezinárodního obchodu, napomáhá k dalšímu ekonomickému rozvoji, potlačuje nezaměstnanost, stabilizuje a rozvíjí mezinárodní finanční trhy“* (Mezinárodní šetření OECD, 2020). Jde o porovnávání zkušeností, řešení problémů v oblasti politiky, životního prostředí a sociální politiky.

2.1.1 PISA

Projekt PISA (Programme for International Student Assessment) je opakované testování patnáctiletých žáků v oblasti čtenářské, matematické a přírodovědné gramotnosti. Testování probíhá v různých zemích a jeho záměrem je získat informace o úspěšnosti a efektivitě vzdělávání.

„*Mezinárodní šetření PISA je považováno za největší a nejdůležitější mezinárodní zjišťování v oblasti měření výsledků vzdělávání, které v současné době ve světě probíhá“*. (Česká školní inspekce Pisa, 2020)

Jednotlivé testy jsou zaměřeny na dovednosti, obsah a situace. Takto popisuje testy Krampolová (2011, s.9) Zaměření jednotlivých testů je na dovednosti, obsah a situace. *“Na rozdíl od jiných výzkumů se PISA nesoustředí primárně na vědomosti, ale na dovednosti, které představují typy činností, jež mají žáci s textem předvádět.”* (Krampolová, 2011, s.9)

Každý žák vypracovává dvouhodinový test a dotazník, ve kterém jsou poskytnuty informace o své osobě, svých postojích a názorech, prostředí a ve kterém žák vyrůstá. Součástí dotazníku jsou také výukové metody a informace o školském zařízení, ve kterém je žák vzděláván. (Česká školní inspekce Pisa, 2020)

Testování probíhá každé tři roky v jednotlivých fázích a cyklech:

1. cyklus výzkumu
 - Čtenářská gramotnost – 1. fáze testování proběhla v roce 2000
 - Matematická gramotnost- 2. fáze testování proběhla v roce 2003
 - Přírodovědná gramotnost- 3. fáze testování proběhla v roce 2006
2. cyklus výzkumu byl vyhodnocen v roce 2015

2.1.2 PIRLS

První mezinárodní šetření PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) je zaměřeno na žáky 4. ročníků a jeho cílem je zjišťování úrovně čtenářské gramotnosti. Proběhlo v roce 2001, zúčastnilo se ho 35 zemí a opakuje se každých pět let. Každý žák dostane na vypracování test, který obsahuje 2 texty a ke každému je přibližně 10 otázek. Na jeho vypracování je 80 minut čistého času. (Česká školní inspekce PIRLS, 2020)

2.1.3 TIMSS

Mezinárodní výzkumem TIMSS (Third International Mathematics and Science Study) je výzkumný projekt je zaměřený na matematickou a přírodovědnou znalost a dovednost a opakuje se každé čtyři roky. Organizaci tohoto projektu má v kompetenci Mezinárodní organizace pro hodnocení výsledku vzdělávání (IEA). Podklady pro porovnávání osvojeného učiva byly v prvním roce šetření získány testováním více než půl milionu žáků a studentů z celého světa v ročnících, které náležely ke třem testovaným populacím: (Česká školní inspekce TIMSS, 2020)

„Populace 1: Žáci, kteří se nacházeli ve dvou na sebe navazujících ročnících, které v době testování obsahovaly nejvyšší procento devítiletých dětí. Ve většině školských systémů se stejně jako v České republice jednalo o 3. a 4. ročník školní docházky.“

„Populace 2: Žáci, kteří se nacházeli ve dvou na sebe navazujících ročnících, které v době testování obsahovaly nejvyšší procento třináctiletých dětí. Ve většině školských systémů se stejně jako v České republice jednalo o 7. a 8. ročník školní docházky.“

„Populace 3: Studenti v posledních ročnících všech typů středoškolského vzdělávání. U těchto studentů se zjišťovala úroveň tzv. matematické a přírodovědné gramotnosti, tj. schopnosti používat běžné matematické a přírodovědné pojmy a operace. Dále byla možnost podrobit speciálním testům dvě podskupiny studentů:“

- 1. Studenty, kteří prošli náročnější výukou matematiky.*
- 2. Studenty, kteří měli ve svých učebních plánech zařazenu výuku fyziky.*

(Česká školní inspekce TIMSS, 2020)

2.1.4 ICILS

Mezinárodní srovnávání ICILS (International Computer and Information Literacy Study) organizuje Mezinárodní asociace pro hodnocení výsledků ve vzdělávání a získává informace o dovednostech žáků 8. ročníků a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií v oblasti počítačové a informační gramotnosti (CIL). Srovnání probíhá mezi jednotlivými zeměmi i školami v každém státě. (Česká školní inspekce ICILS, 2020)

„Studie ICILS bude dále zjišťovat souvislost mezi úspěšností žáků a různými aspekty vzdělávacích systémů, technologickým zázemím škol, rodinným zázemím a individuálními charakteristikami žáků.“ (Česká školní inspekce ICILS, 2020).

2.1.5 TALIS

TALIS (Teaching and Learning International Survey) je mezinárodní výzkum, který je zaměřený na učitele a ředitele škol. Česká republika je do toho šetření zapojena od roku 2008. Šetření se zabývá prostředím a podmínkami pro výkon pedagogické činnosti. Do projektu jsou zapojeni učitelé 2. stupně základních škol nebo učitelé na víceletých

gymnazií v odpovídajícím ročníku a ředitelé, kteří v online formě vyplňují dotazník. Celý výzkum probíhá přibližně 45 minut. (Česká školní inspekce TALIS, 2020)

2.2 Kontrola školy

Kontrola je důležitá manažerská funkce, která přináší zpětnou vazbu. Měla by probíhat v každé firmě a instituci. Výsledek kontroly umožňuje rozpoznat funkčnost systému nebo produktu. Pomocí kontroly je možné předcházet nežádoucím situacím a problémům, které by mohly nastat. Dělíme ji na vnější a vnitřní.

Aby každá škola fungovala správně a co na nejvyšší úrovni, je potřeba provádět kontrolní činnosti, které zjistí silné i slabé stránky. Druhů kontrolních činností je hned několik a napomáhají začínajícím, ale i zkušeným pedagogickým pracovníkům zlepšit jejich pedagogické dovednosti. Vzdělání učitele nekončí při předání diplomu na vysoké škole, ale je to celoživotní získávání nových informací a zkušeností.

Řádná kontrola – je kontrola nahlášená a probíhá v předem stanoveném termínu. Zaměstnanci školy i kontroloři jsou s ní srozuměni a jsou na ni připraveni.

Mimořádná kontrola-přichází neplánovaně, často na základě podnětu z okolí (např. kontrola ČŠI při stížnosti).

Veber & kol (2004, s.136-138) rozdělil kontroly do několika fází:

1. „*Určení předmětu kontroly*“
2. *Získání a výběr informací pro kontrolu*
3. *Ověření správnosti získaných dat*
4. *Hodnocení kontrolovaných skutečností*
5. *Závěry a návrhy na opatření*
6. *Zpětná kontrola“*

2.2.1 Vnitřní kontrola školy

Vnitřní kontrola probíhá ve zvolené instituci a provádí ji pověřený pracovník vedením školy nebo vedení školy samotné. J. Veber & kol. (2004, s.135) uvádí: *"Vnitřní kontrola je iniciována vnitřními strukturami organizace a realizována zpravidla řídicími pracovníky nebo pracovníky, kteří jsou ke kontrole řídicími pracovníky zmocněni."* Ve školách to

mohou to být například hospitace, které napomáhají ke zjištění kvality učitele. Každá hospitace by měla být plánovaná a mít rozbor, aby učitel věděl, co by mohl zlepšit a v čem naopak vyniká. Každý řídicí pracovník by měl znát kvality svého pedagogického sboru. Hospitaci může vést ředitel školy, popřípadě jeho delegovaný pracovník nebo člen České školní inspekce. Vnitřní kontrola se nemusí zabývat jen průběhem vzdělávání, ale také například kontrolou stavu budovy, kterou provádí školník.

2.2.2 Vnější kontrola školy

Vnější kontrolu provádí pracovníci, kteří nejsou s danou školou v pracovním poměru. Většina z nich přichází na žádost vedení školy např. pravidelné revize budovy. Přichází ale i kontrola, která může být na žádost rodičů, kteří podali stížnost, ale i pravidelná kontrola České školní inspekce, která jednou za šest let provede kontrolu ve všech školských zařízeních. Kontrolou inspekce se budeme podrobněji zabývat v další kapitole. (J. Veber & kol., 2004, s.136)

Kontrola má tedy dvojí opodstatnění:

„Smluvní požadavky – organizace má smlouvu s jinou organizací, které umožní prověřit jejich závazky, plnění sjednaných podmínek nebo kvalitu dodávaného zboží.

Zákonné požadavky – zákony stanovují provádění kontrolních činností zvolených orgánů např. při dodržování předpisů, finanční kontrola atd.“ (Veber & kol, 2004, s.136)

2.2.3 Hospitační činnost

Hospitační činnost je součástí kontroly, která ve školních zařízeních probíhá. Dodává pracovníkovi pověřenému hospitací zpětnou vazbu o úrovni poskytovaného vzdělávání a napomáhá ke zkvalitňování pedagogického procesu.

Interní hospitační činnost je vnitřní činnost, kterou provádí pověřený pracovník. Hospitace je hlášená návštěva při pracovním procesu. Pozorováním je zjištěno, jak si zvolený pedagog vede, jaké jsou jeho přednosti a v čem má nedostatky. Po hospitaci následuje rozbor hodiny, při které pedagog dostane zpětnou vazbu. Díky této hospitaci je dále možné pracovníka přihlásit na školení, které pomůže ke zkvalitnění výuky, nebo ho doporučit jako kvalitního učitele a vzor pro ostatní pedagogy.

Externí hospitační činnost – Tato činnost je vedena člověkem, který není součástí dané instituce. Většinou se jedná o školního inspektora, který pozoruje průběh a metody vzdělávacího procesu a následně provádí zpětnou vazbu s pedagogickým pracovníkem, který vyučovací hodinu vedl. Vše je zaznamenáno do hospitačního záznamu, který je veřejně přístupný na webových stránkách České školní inspekce. (Hospitační záznamy, 2020).

2.3 Hodnocení školy

Hodnocení školy je reflexe pro řídicího pracovníka, která mu ukáže kvalitní stránky školy, ale taky oblasti, na kterých je potřeba zapracovat a pozvednout je na vyšší úroveň.

Národní ústav odborného vzdělávání zveřejňuje rámec pro vlastní hodnocení školy, jako metodickou příručku pro ředitele. *„Cílem tohoto nástroje bude nabídnout vedení školy relativně rychlou sebereflexi tak, aby jeho použitím byla uceleně naplněna legislativní povinnost realizace vlastního hodnocení školy.“* (Rámec pro vlastní hodnocení školy, 2020)

Každá školská instituce zpracovává vlastní hodnocení za období tři let. Tento dokument je vnitrofiremním a není veřejně přístupný.

Vlastní hodnocení je nástroj, který dává školám možnost na základě analýzy aktuálního stavu použít různá řešení ke zlepšení situace ve škole a podporuje její rozvoj.

Průcha a Veteška (2012, s.137) popisují termín autoevaluaci (sebehodnocení) škol takto: *„Jde o povinnost českých škol provádět interní hodnocení vlastních výsledků a fungování.“*

Oblasti hodnocení školy:

- *„podmínky ke vzdělávání,*
- *průběh vzdělávání,*
- *podpora školy žákům a studentům, spolupráce s rodiči, vliv vzájemných*
- *vztahů školy, žáků, rodičů a dalších osob na vzdělávání,*
- *výsledky vzdělávání žáků a studentů, v případě středních škol a vyšších*
- *odborných škol také uplatnitelnost absolventů na trhu práce,*

- řízení školy, kvality personální práce, kvalita dalšího vzdělávání
- pedagogických pracovníků,
- úroveň výsledků práce školy, zejména vzhledem k podmínkám vzdělávání a ekonomickým zdrojům.“ (MSMT,2011, s.9)

Každá oblast je poctivě zpracována a její data jsou uveřejněny ve strategickém dokumentu hodnocení školy. Pro hodnocení školy jsou potřeba použít nástroje pro analýzu dat.

Například Základní a Mateřská škola Božičany zveřejnila svůj dokument hodnocení, ve kterém uvádí tyto nástroje pro sběr dat:

- hospitační a kontrolní činnost vedení školy
- rozhovory s pedagogy a dalšími pracovníky školy,
- rozhovory se žáky a se zákonnými zástupci žáků
- analýza školní dokumentace a žákovských prací
- dotazníková šetření
- prohlídka prostor a vybavení školy
- závěry kontrolní činnosti zřizovatele a dalších státních orgánů (hygiena, spisová služba apod.), revizní zprávy
- statistické vyhodnocení údajů DM software
- srovnávací testy Cermat
- zápisy z pedagogických rad, třídních schůzek, ...
- plnění závazných ukazatelů rozpočtu
- finanční vypořádání dotací, vyúčtování a použití dalších prostředků
- rozbor hospodaření a ukazatele nákladovosti
- výsledky inventarizace majetku (Hodnocení školy, 2007)

Obsah dokumentu má několik částí, kterým se dále podrobněji věnuje.

1. Úvod
2. Základní údaje o škole, vzdělávací program školy
3. Podmínky vzdělávání
4. Průběh vzdělávání

5. Výsledky vzdělávání
6. Školní klima a vzájemné vztahy s rodiči a místní komunitou
7. Řízení školy, kvalita personální práce, kvalita DVPP
8. Úroveň výsledků práce školy, závěr

(MŠ a ZŠ Božičany, 2007)

3 Česká školní inspekce

Školní inspekce vznikla v řadě zemí jako kontrolní orgán, který napomáhá ke zlepšení úrovně vzdělávání. Každá země si určila pravomoce, které jsou této organizaci svěřeny k využití pro zabezpečení správného a kvalitního chodu škol a školských zařízení.

„Česká školní inspekce je národní autoritou pro hodnocení a kontrolu kvality a efektivity počátečního vzdělávání a samostatným správním úřadem České republiky s celostátní působností zřízeným ze zákona“ (Základní vymezení činností, obsahu a forem práce České školní inspekce, 2020).

Tento orgán má za úkol kontrolovat ekonomickou stránku, ale i úroveň pedagogických pracovníků a další oblasti ve vzdělávání. Plní svou kontrolní a hodnotící funkci, která je přínosem pro zlepšení kvality školství v České republice.

„Vznik České školní inspekce se datuje k 1.1.2005 a to dle školského zákona a to zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání“ (Základní informace o České školní inspekcí, 2020).

Česká školní inspekce spadá pod ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, se kterým úzce spolupracuje. Je rozdělena do čtrnácti krajských inspektorátů s ústředním sídlem v Praze. V čele České školní inspekce je ústřední školní inspektor, kterého do funkce jmenuje ministr školství.

Činnost České školní inspekce upravuje § 174 odst. 1, 2 školského zákona:

„Česká školní inspekce zpracovává koncepční záměry inspekční činnosti a systémy hodnocení vzdělávací soustavy.

Česká školní inspekce ve školách a školských zařízeních zapsaných do školského rejstříku a na pracovišti osob, kde se uskutečňuje praktické vyučování nebo odborná praxe v rámci inspekční činnosti.

a) *získává a analyzuje informace o vzdělávání dětí, žáků a studentů, o činnosti škol a školských zařízení zapsaných do školského rejstříku, sleduje a hodnotí efektivnost vzdělávací soustavy*

b) zjišťuje a hodnotí podmínky, průběh a výsledky vzdělávání, a to podle příslušných školních vzdělávacích programů, c) zjišťuje a hodnotí naplnění školního vzdělávacího programu a jeho soulad s právními předpisy a rámcovým vzdělávacím programem

d) vykonává státní kontrolu dodržování právních předpisů, které se vztahují k poskytování vzdělávání a školských služeb; státní kontrolu vykonává podle zvláštního předpisu, vykonává veřejnosprávní kontrolu využívání finančních prostředků státního rozpočtu podle § 160 – 163“. (Školský zákon, 2020, § 174)

Inspektoři jsou bráni jako kontroloři, kteří v dané instituci, prozkoumávají oblasti dle kritérií hodnocení vydané Českou školní inspekcí. Napomáhají zlepšit postupy při výkonu pedagogického procesu a vědí, jak nejlépe školu vést a zkvalitnit ji. Takový je dnešní pohled na Českou školní inspekci. Ve skutečnosti chce inspekce pomoci při zkvalitnění chodu instituce a pedagogického procesu. (Česká školní inspekce, 2020)

3.1 Historie české školní inspekce

Česká školní inspekce má ve školství dlouhou historii. Začátky kontrolního systému nejsou přesné protože: „v předbělohorském období, kdy na území Čech existoval evropsky ojedinělý systém latinských městských škol organizovaný pražskou univerzitou, dále luteránské školy, rozsáhlá síť jezuitských škol a řada dalších škol, je výzkum dozoru nad těmito školami velmi spletitý, protože každý z těchto systémů měl vlastní kontrolní mechanismy pedagogického procesu“ (Bartošová, Šimek, Šustová, 2019, s.9).

Celkový dohled nad úrovní vzdělávání měla církev, která školy zřizovala. Základ školní inspekce u nás položila Marie Terezie na konci 18. století, kdy se jí podařilo sjednotit školství a kontrolní systém zákonem s názvem Tereziánský školský řád, který pochází z roku 1774. Skupina úředníků tzv. školdozorců měli za úkol kontrolovat úroveň vzdělanosti ve školách, podobně jako současní školští inspektoři. (Bartošová, Šimek, Šustová, 2019)

Bartoňková, Šimek Šusová (2019, s.7) doplňují “ Dohled nad školstvím a výukou byl výslovně formulován v zákoně z 25.května 1868, který upravoval vztah mezi církví a školou“. (Bartošová, Šimek, Šustová, 2019). V zákoně byla popsána soustava školských

úřadů, která se dělila na 3 kategorie – okresní školní rada, místní školní rada a lokální rada. Dále byla v tomto zákonu formulována pravidla o postavení školy k církvi. Církev již neměla nejvyšší dohled nad školstvím, tato pravomoc nově spadala na ministerstvo školství a jím zvolené úřady.

4 Činnosti České školní inspekce

Česká školní inspekce vykonává kontrolní činnost a hodnotí vzdělávání, dále také získává a analyzuje informace o vzdělávání dětí, žáků a studentů, o činnosti škol a školských zařízení zapsaných do školského rejstříku, sleduje a hodnotí efektivnost vzdělávací soustavy podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Podílí se také na mezinárodních projektech a testování žáků.

4.1 Osoby vykonávající inspekční činnost

Skupina nejméně tří inspektorů se nazývá inspekční tým. Mají za úkol provést kontrolu ve škole nebo školském zařízení a současně i hodnocení. Každý inspektor musí mít dostatečnou kvalifikaci a vzdělání v oboru, na kterou je kontrolní činnost zaměřena, aby výsledek mohl být odborný a objektivní. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006, § 98)

Úroveň vzdělání školního inspektora je dosažení magisterského titulu v oblasti pedagogiky a vzdělávání. Specializovaní odborníci na administrativu a ekonomickou oblast, provádí kontrolu ve své sféře a odborníci na pedagogický proces vedou činnost hospitační. Zajímavostí je, že např. ve Skotsku a Anglii inspektoři nesmí hodnotit učitele a jejich vedení hodiny. (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR odbor sociálních služeb a sociální práce, 2012, s.9-12)

Dalším členem týmu je kontrolní pracovník také s dokončeným magisterským studiem a minimálně pětiletou praxí ve školství nebo státní správě. Ten podle Evropské komise: „*Musí znát právní normy vztahující se ke školství, k ekonomice a kontrole a kontrolní postupy*“ (Česká-republika: Pracovníci inspekce v předškolním a školním vzdělávání, 2021). Podmínkou je také řidičský průkaz skupiny B a základní znalosti užívání PC.

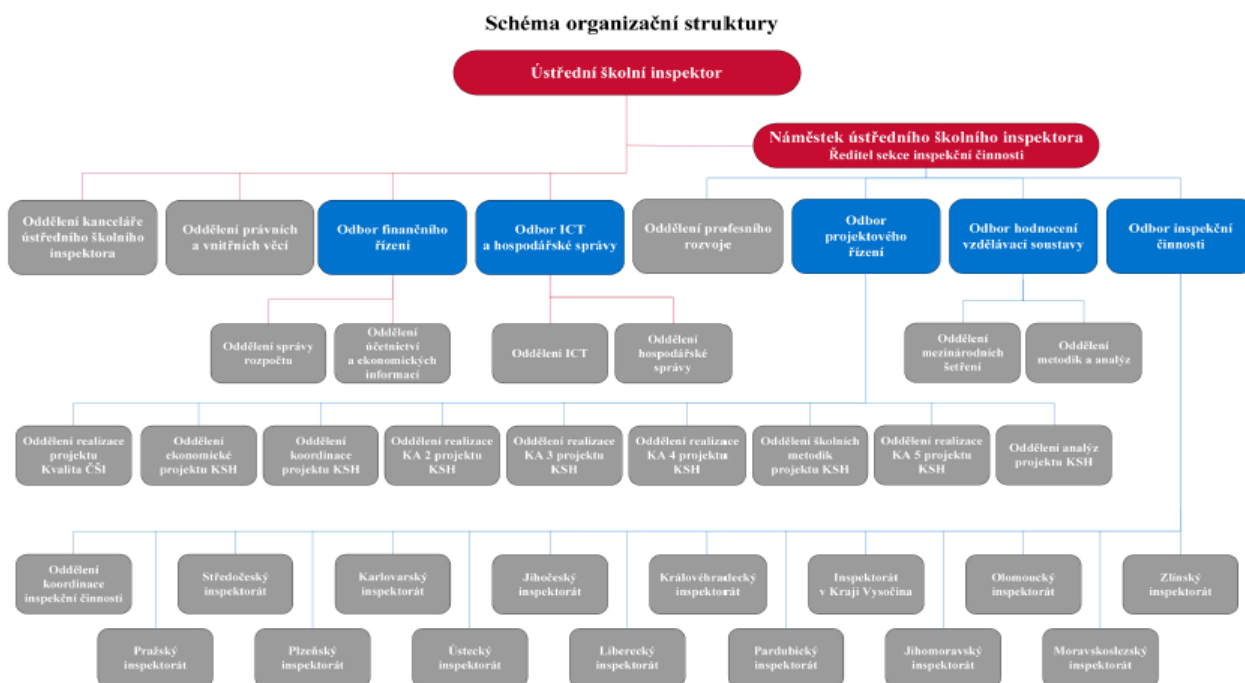
4.2 Kontrolní činnost ČŠI

Jednou z hlavních rolí ČŠI je kontrolní činnost, kterou vykonává ve všech školách a školských institucích zapsaných v rejstříku škol. Je rozdělena dle krajů v celé České republice. Existuje tedy 14 krajských inspektorátů, které se zajímají a zařizují inspekční činnosti v daném kraji.

„Česká školní inspekce v rámci inspekční činnosti kontroluje ve školách podle § 38 odst. 1 písm. c) plnění povinností a podmínek stanovených v § 38a odst. 5 písm. c) až e), § 38a odst. 6, § 38b odst. 1 písm. c) a v § 38b odst. 2 písm. a) až d)“. (Školský zákon, 2020, §174). Na začátku každého školního roku je vydán plán hlavních úkolů kontrolního šetření ve školách. Návrh tohoto dokumentu podává ústřední školský inspektor ministrovi školství, mládeže a tělovýchovy ke schválení. Je to dokument, který lze najít na webových stránkách inspekce. Tyto kritéria jsou předmětem kontroly v navštívené instituci. Alespoň jednou za 6 let musí inspekce navštívit každou školu v České republice a provést kontrolu a souběžně i hodnocení. Mimo jiné přijde každý rok velké množství stížností, které musí prozkoumat a zjistit, zda je stížnost oprávněná či není. Tomuto tématu se budeme věnovat v dalších kapitolách. (Česká školní inspekce, 2020)

Organizační schéma ČŠI:

Obrázek č.1

Prioritou je prozkoumat, zda jsou ve školách a školských zařízeních dodržována všechna rozhodnutí vydána pro danou činnost, pravidla a právní předpisy. Kontrola probíhá i po nápravě zjištěných chyb. Výsledkem šetření je protokol o kontrole, který Český školní inspektor zpracovává. (školský zákon, 2020, § 174)

4.2.1 Protokol o kontrole

Obsahuje informace a podněty stahující se k výsledku kontroly. Ředitel školy má právo se do patnácti dnů od doručení protokolu odvolat a vznést námitky. Inspekce má dalších 30 dní na prošetření námitek. Ve zprávě jsou mimo jiné zveřejněny nedostatky, které byly zjištěny a termín, do kterého musí zodpovědná osoba (ředitel školy) tyto chyby vyřešit. Při nedodržení stanoveného termínu, může být řediteli uložena finanční pokuta.

Protokol o kontrole i námitky jsou uloženy na příslušném orgánu České školní inspekce po dobu deseti let a druhé vyhotovení má kontrolovaná instituce.

Součástí každého protokolu je hlavička s názvem školy a kontaktními údaji, předmět kontroly, kontrolní zjištění, závěry a poučení. Na závěr je uvedený seznam inspekčního týmu, datum vyhotovení a podpis ředitele školy jako zástupce dané instituce potvrzující seznámení a převzetí tohoto protokolu. (Školský zákon, 2020, § 174)

4.3 Hodnotící činnost ČŠI

Hodnocení České školní inspekce je stanoveno základě podmínek vycházející ze zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Hlavním cílem je hodnocení podmínek, průběhu a výsledku vzdělávání. Její kritéria zveřejňuje ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Česká školní inspekce využívá pojem Kvalitní škola jako metodickou příručku pro ředitele škol a školských institucí. Je to 6 oblastí, která obsahují kritéria pro hodnocení kvality školy. (školský zákon, 2020, § 174)

V předškolním vzdělávání ČŠI vytvořila tato kritéria:

1. *„Koncepce a rámeček školy*
2. *Pedagogické vedení školy*
3. *Kvalita pedagogického sboru*

4. *Vzdělávání*
5. *Vzdělávací výsledky žáků*
6. *Podpora žáků při vzdělávání (rovné příležitosti)“*

Na základních, středních, vyšších odborných školách, gymnáziích a základních uměleckých školách jsou to:

1. *„Koncepte a rámec školy*
2. *Pedagogické vedení školy*
3. *Kvalita pedagogického sboru*
4. *Výuka*
5. *Vzdělávací výsledky žáků/ studentů*
6. *Podpora žáků při vzdělávání (rovné příležitosti)“*

Ve školních družinách a školních klubech jsou to:

1. *„Koncepte a rámec školní družiny*
2. *Pedagogické vedení školní družiny*
3. *Kvalita pedagogického sboru*
4. *Zájmové vzdělávání*
5. *Vzdělávací výsledky žáků*
6. *Podpora žáků při vzdělávání (rovné příležitosti)“*

(Kritéria hodnocení 2020-2021, 2020)

Ředitelé škol mohou pomocí těchto kritérií posuzovat úroveň ve své škole. Vytvořit hodnocení díky kterému získají přehled o oblastech, ve které má škola nedostatky.

Hodnotící činnost se dlouhodobě zaměřuje také na témata zakotvená v národních dokumentech, dokumentech Evropské unie a mezinárodních organizací, tj. na podporu rovnosti příležitostí ke vzdělávání a trvale udržitelného rozvoje s důrazem na problematiku rozvoje podpory zdravého vývoje dětí a žáků (Základní vymezení činností, obsahu a forem práce České školní inspekce, 2020, s.2). Výsledkem této činnosti je inspekční zpráva.

4.3.1 Inspekční zpráva

Inspekční zprávu vydává Česká školní inspekce, jako výsledek hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání ve zvolené instituci proběhla. Tato zpětná vazba je určena zřizovateli a školské radě. Zpráva je veřejně přístupná a po dobu deseti let je uložena v příslušném inspektorátu a ve škole nebo školském zařízení, pro které je určena. Zřizovatel má na základě této zprávy právo provést ve své instituci personální, ekonomické nebo jiné změny. To vše vede ke zkvalitnění škol a školských zařízení. Je to zpětná vazba pro ředitele škol, která určí silné a slabé stránky organizace. Tyto zprávy napomáhají rodičům ke zjištění úrovně školy, při vstupu dětí do vzdělávacího systému. (Česká školní inspekce, 2020, § 174)

Každá zpráva obsahuje na začátku jméno ředitele školy, adresu instituce, kontaktní údaje, zřizovatele školy a datum provedené inspekce. V závěru najdeme seznam inspekčního týmu, datum vyhotovení inspekční zprávy a podpis ředitele školy potvrzující převzetí a seznámení s touto zprávou. V příloze č.1 najdeme formulář Inspekční zprávy zveřejněný Ministerstvem práce a sociálních věcí (2013), (Školský zákon, 2020)

4.3.2 Výroční zpráva

Za každý uplynulý rok je vydáván výstup inspekční činnosti-výroční zpráva České školní inspekce. Obsahem této zprávy jsou získané výsledky šetření o stavu školství. Ústřední školní inspektor má za úkol zpracovat ji a předložit nejpozději do 30. listopadu ministru školství, mládeže a tělovýchovy. Oficiální zveřejnění je vždy v prosinci na webových stránkách české školní inspekce. (Školský zákon, 2020, § 174), (Česká školní inspekce 2020)

Výroční zpráva je: *„Je rozdělena do dvou částí – první je hodnoticí a druhá je faktografická, složená z grafů, přehledů a tabulek. Závěry výroční zprávy jsou podkladem pro Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky.“* (Česká-republika: Zajišťování kvality v předškolním a školním vzdělávání, 2021)

Výroční zpráva se zabývá všemi stupni vzdělávání, základním uměleckým vzděláváním, zařízeními pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, školskými poradenskými zařízeními, konkurzy na ředitele škol a školských zařízení, systémovým projektem komplexním systémem hodnocení, mezinárodními aktivitami a spoluprací a souhrnnými poznatky z kontrol a analýz úrazovosti. Obsahuje i přehled počtu inspekčních činností v různých stupních vzdělávání. Tyto činnosti jsou dále rozděleny na komplexní inspekční činnost, činnost na žádost, orientační inspekční činnost a kontrola. (Školský zákon, 2020, § 174)

4.3.3 Dopady kontrolní činnosti na ředitele škol

Zpráva hodnotící kontrolovanou instituci obsahuje zjištění nedostatků. Při nálezu hrubých nedostatků ve vedení školy je možné podání návrhu na odvolání ředitele ze své funkce nebo vyvolání nového konkurzního řízení. Jedná se o ředitele škol zřizované státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí. Tento návrh je podán zřizovateli, který rozhodne o adekvátnosti řešení. Zjištění hrubých nedostatků, které škola vykazuje nebo její nečinnosti, může pověřený pracovník podat návrh na vymazání školy z rejstříku škol. Tím škola ztratí finanční podporu státu. (školský zákon, 2020, § 175)

4.4 Oznámení řešení stížností

Česká školní inspekce se mimo jiné zabývá také řešením mnoha stížností a oznámení od zákonných zástupců žáků nebo i žáků samotných. Stížnost může podat zletilá i nezletilá osoba nebo také anonym. Tato oznámení řeší zvolený krajský inspektorát. ČŠI musí dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání projednat všechna přijatá oznámení a vydat výsledek šetření stížnosti. Ten je předán zřizovateli dané instituce, který provede potřebná opatření a informuje o nich zpět ČŠI. V neposlední řadě je informován i stěžovatel o výsledku šetření. Dle vyjádření náměstka ústředního školského inspektora Andryse v informačním Bulletinu České školní inspekce (2017) se neustále zvyšuje počet stížností, které spadají do kompetence řešení České školní inspekce. Sledují se nejčastější příčiny stížností, které jsou využity ke zlepšení komunikace školy s rodiči.

ČŠI také dle školského zákona vypomáhá i při nespokojenosti žáků a jejich vzdělávacích výsledků při pololetním nebo závěrečném vysvědčení nebo hodnocení chování. Pokud žák nebo jeho zákonný zástupce nejsou spokojeni s hodnocením na vysvědčení, je možné podat odvolání o přezkoumání a následně se nechat komisionálně přezkoušet. Ředitel školy může oslovit ČŠI o součinnost při řešení problému a komisionálním přezkoušení. To samé platí i při nespokojenosti s vykonanou maturitní zkouškou. (Školský zákon, 2020, §174)

5 EMPIRICKÁ ČÁST

5.1 Cíl a metoda výzkumu

Cílem této práce je zjistit největší přínos České školní inspekce pro české školství z pohledu ředitelů i školních inspektorů. Metodu výzkumu jsem použila kvantitativní formu dotazníků.

Pomocí dotazníkového šetření zjistíme pohled ředitelů škol na ČŠI, zda ji vnímají jako přínosnou organizaci při výkonu jejich práce a v jaké oblasti a míře zaznamenávají její největší přínos. Jaké mají ředitelé zkušenosti ředitelů s tímto orgánem, její pozitiva, ale budeme také zkoumat sdílení oblasti, ve kterých má Česká školní inspekce největší nedostatky. Jakým způsobem a v jaké míře má inspekce podíl na zkvalitňování školství, které je jednou z priorit vzdělávání.

Dotazníky jsou směřované i školním inspektorům. Jejich pohled na úroveň školství, jejich přínos pro zlepšení kvality vzdělávání, a také na spolupráci ředitelů škol a pedagogických zaměstnanců při výkonu kontrolní činnosti. Zjistíme názory inspektorů na řídicí orgány škol a jejich spolupráci. Součástí je i hodnocení vlastní práce a přínos České školní inspekce z pohledu inspektorů. Vytýčení jejich silných stránek ale i hodnocení oblastí ve kterých vidí největší podnět pro zlepšení.

Výzkum se také zaměřil na oblasti a metody České školní inspekce, ve kterých se ředitelé škol a školní inspektoři shodují a ve kterých se naopak rozcházejí.

5.2 Předpoklady

Předpoklady odvozené na základě teoretické části.

- ČŠI působí jako „postrach“ ve školství.
- ČŠI se v první řadě zaměřuje legislativní kontrolu ve školách.
- ČŠI je kvalitní organizace, která provádí kontrolní a hodnotící činnost.

5.3 Charakteristika výzkumu

Kvantitativní výzkum pomocí online dotazníků. Chrástek (2016, s.158) definuje dotazník takto: „*Samotný dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent)*

odpovídá písemně.“ Výzkum probíhal u dvaceti náhodně vybraných ředitelů škol z celé České republiky. Jednalo se o ředitele mateřských, základních i středních škol, kterým přišel dotazník s průvodní žádostí o vyplnění, pomocí emailové korespondence.

Do výzkumu bylo zapojeno také dvacet zvolených inspektorů ze všech krajských inspektorátů v České republice, kteří přijali dotazník s žádostí o vyplnění, taktéž emailovou korespondencí žádostí o zpracování a vyplněný zaslali zpět. Každý dotazník obsahoval deset otázek. Ty byly směřované na seznámení respondenty, délkou jejich praxe v pedagogickém i inspekčním oboru, získanými zkušenostmi s Českou školní inspekcí a s jejich názory a poznatky.

5.4 Sběr dat

Náhodně vybraní ředitelé a školní inspektoři obdrželi v mailové korespondenci průvodní dopis a odkaz na dotazník, který se po celkovém vyplnění automaticky posílal zpět. Dotazníky i sběr hodnocení probíhal v rozmezí jednoho měsíce. Vyhodnoceno bylo dvacet dotazníků od ředitelů a dvacet od školních inspektorů, kteří dotazník vyplnili.

5.5 Výsledky šetření ředitelů škol

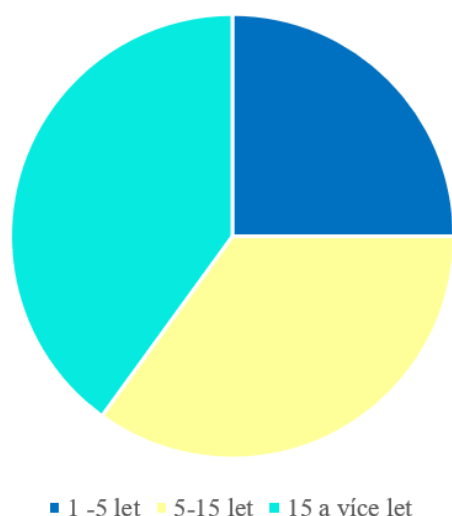
Ředitelé škol pomocí dotazníkového šetření odpovídali na otázky, týkající se role České školní inspekce, jejího postavení ve školství, úrovně a vyjádřili své celkové názory k této instituci. Zmíněny jsou očekávání, která ředitelé mají a oblasti ve kterých vidí největší přínos pro školství.

Nejvíce respondentů (8) má 15 a více let praxe ve funkci ředitele školy. Jejich zkušenosti s Českou školní inspekcí jsou proto dlouholeté a mají velký rozhled při hodnocení této organizace. Mohou na ni tedy pohlížet z více stran a jejich hodnocení je objektivnější.

Ředitelé díky letité praxi mohou sledovat vývoj, kterým ČŠI prošla a vyhodnocovat míru poskytované pomoci. 7 ředitelů má praxi 5-15 let a pouze 5 respondentů z celkových dvaceti dotázaných uvedlo, že je délka jejich ředitelské praxe pouze 1-5 let a z tak krátké doby se odvíjí i menší zkušenosti s ČŠI. Všech dvacet ředitelů nám tedy mohlo přiblížit své četné zkušenosti, jelikož každý se s ČŠI, alespoň jednou setkal.

Následující graf nám ukazuje délku práce ředitelů škol.

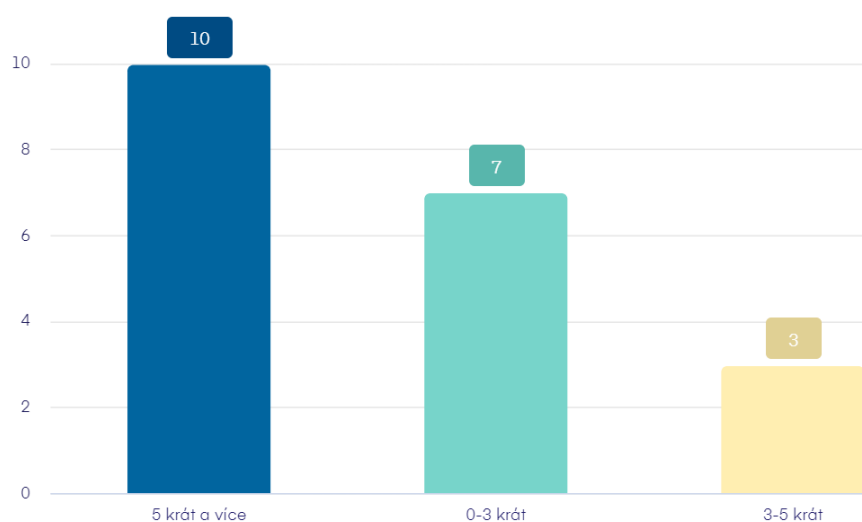
Graf č.1 – Délka praxe ředitelů škol

Délka praxe ředitelů se odrazila v jejich počtu setkání s Českou školní inspekcí. Polovina respondentů uvedla, že ve své funkci mají 5 a více zkušeností ať už při kontrolní činnosti nebo při řešení stížností. Tyto data nám pomohou s větší objektivností při hodnocení v dalších otázkách výzkumu. Ředitelé jsou tedy více informovaní o spolupráci s ČŠI a mohou takto lépe nasdílet své zkušenosti a poznatky z praxe.

Graficky máme znázorněn počet setkání ředitelů s Českou školní inspekcí.

Graf č.2 –Setkání ředitelů s inspekcí

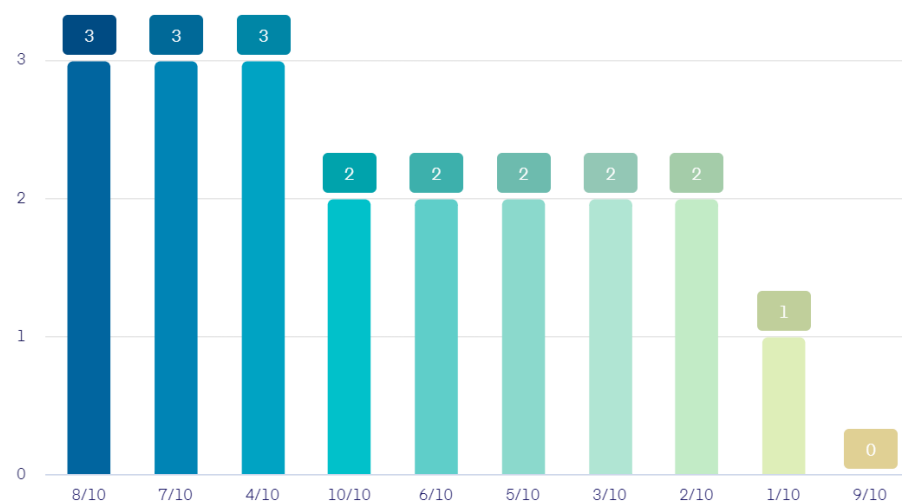

5.5.1 Přínos ČŠI do vzdělávání

Pohled na přínos České školní inspekce pro školy je z pohledu ředitelů velmi rozdílný. Jelikož je jedním z hlavních úkolů této organizace podílet se na zkvalitňování škol a školských institucí, tak tyto výsledky nejsou moc příznivé. Patří mezi slabé stránky spolu s úrovní České školní inspekce, na které by se měli zaměřit a provést opatření pro jejich pozvednutí. Pokud ředitelé vidí takto malou úroveň této organizace, může se to odrazit i v její důvěře a spolupráci.

Následující graf č.3 nám ukazuje hodnocení přínosu České školní inspekce z pohledu řídicích pracovníků. Plný počet při hodnocení byl 10 bodů a nejmenší možný přidělený počet byl 1. Výsledky ukazují nejednotný názor na přínos ČŠI pro vzdělávání.

Graf č.3 – Přínos ČŠI pro školství

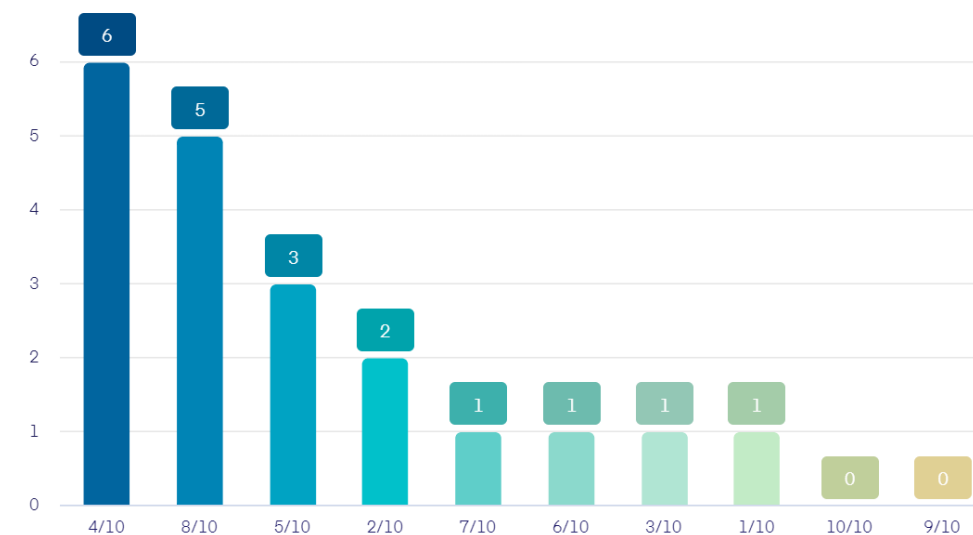
5.5.2 Úroveň ČŠI

Nejen přínos, ale také celkovou úroveň ČŠI podle výsledku hodnocení si z pohledu ředitelů nevede dobře. Hodnotí se všechny složky inspekce dohromady. Nejvíce bylo možno hodnotit deseti body. Polovina dotazovaných přidělila pouze 4 a méně bodů, což se pohybuje pod hranicí průměru. Žádný z dotázaných neuvedl plných 10 ani 9 bodů, které by pozvedly celkovou úroveň ČŠI na vyšší stupeň. Česká školní inspekce jako kontrolní a

hodnotící orgán, který by měl napomáhat k lepší kvalitě vzdělávacího systému, má mít dostatečnou úroveň, pro kvalitnější činnost a podporu řídicích pracovníků. S úrovní klesá i důvěra ředitelů škol k této organizaci.

Z grafu tedy vyplývá, že celková úroveň České školní inspekce z pohledu ředitelů škol je nízká.

Graf č.4 –Celková úroveň ČŠI

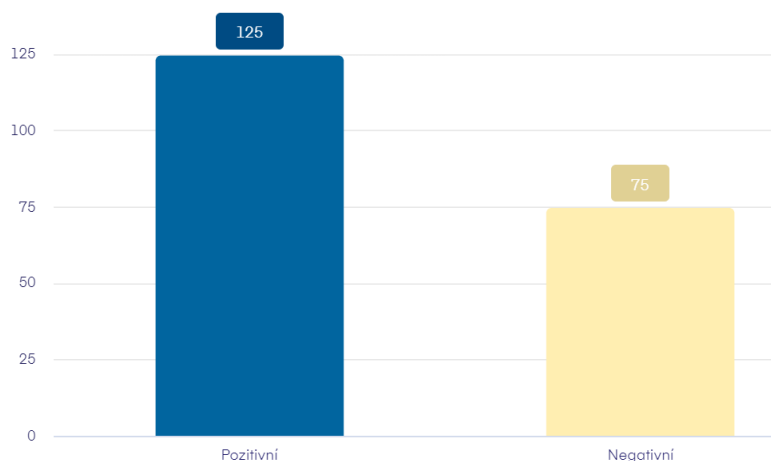

5.5.3 Zkušenosti ředitelů s ČŠI

Výzkum prokázal, že většina ředitelů, kteří poskytli informace ke zpracování se setkala ve své praxi pětkrát a více se školní inspekcí. Posouzení je tedy založeno na více úhlech pohledu. Každý respondent měl rozdělit 10 bodů mezi pozitivní a negativní zkušenosti. Z celkových 200 bodů získalo 125 bodů pozitivní zkušenosti a jen 75 bodů negativní zkušenost. Hodnocení je založeno na lidech, se kterými se ředitelé setkali, jejich ochotě pomoci, názorech, předaných informacích a vzájemné spolupráci. Jednání s lidmi není vždy jednoduché, a proto vše závisí na komunikaci a vzájemném porozumění.

Na grafu č.5 je vidět posouzení ředitelů, kteří měli rozdělit 10 bodů mezi pozitivní a negativní jednání.

Graf č.5- Zkušenosti ředitelů s ČŠI

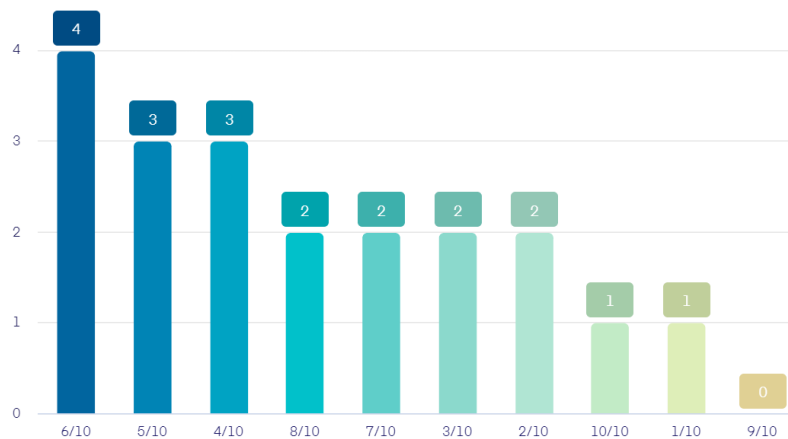
5.5.4 Kvalita školství

Česká školní inspekce vykonává kontrolní a hodnotící činnost, která by měla přispívat ke zkvalitnění českého školství. Na kvalitu školství se zaměřují všechny složky inspekce a je její prioritou.

Názory respondentů se v otázce zkvalitnění dost liší. Záleží na lidech, se kterými se ředitelé setkali a byli ochotni jim pomoci a celkovém přístupu organizace České školní inspekce.

V jaké míře jsou činnosti ČŠI podle ředitelů škol přínosné pro lepší kvalitu školství nám ukazuje následující graf, ve kterém měli ředitelé přidělit určitý počet bodů. Plný možný počet byl deset, což přiřadil pouze jeden člen šetření. Názory ředitelů jsou velmi rozdílné a shodují se jen v málo případech, jak na grafu můžeme vidět. Kromě devíti bodů, ředitelé obsáhli celou bodovou škálu.

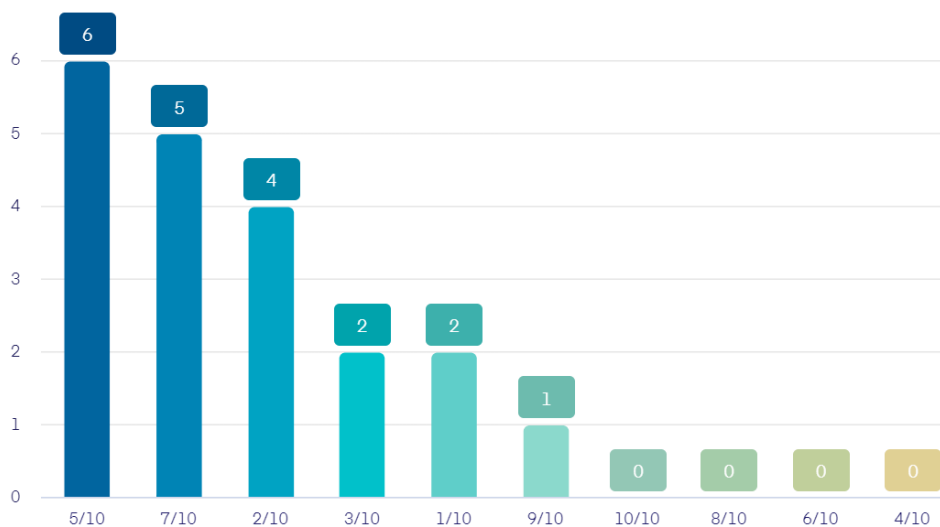
Graf č.6- Zkvalitnění školství

5.5.5 Metodická podpora

V otázce metodické podpory se ředitelé více shodují. V jaké míře je využívána metodická podpora ČŠI je zobrazeno v grafu č. 7. Záleží také na tom, jak velká a kvalitní tato pomoc je, aby mohla být v praxi využita. V mnoha případech jsem se setkala odpověďmi se zájmem o rozšíření metodické podpory, které je školám poskytováno. Je to jedna z nejproblematictějších oblastí uvedených v celkovém výzkumu. Dotazovaní měli na škále 1-10 určit míru metodické podpory.

Graf č.7- Metodická pomoc

5.5.6 Postavení ČŠI ve školském prostředí

Názory ředitelů škol na Českou školní inspekci se často rozcházejí. V čem se ale většina shodne, je nepřiměřená korespondence a vyplňování dokumentů, kterými se řídicí pracovníci musí zabývat a věnovat jim pozornost. Nedá se vše realizovat v plné míře. Na základě těchto vyplněných dokumentů probíhá hodnotící činnost v jejich organizacích.

Postavení ČŠI vypovídá o jejich kvalitách a autoritě, kterou členové této organizace mají.

Jak vidí ředitelé škol a školských zařízení Českou školní inspekci ukazuje následný sběr dat.

Postavení České školní inspekce z pohledu ředitelů škol a školských zařízení:

- *„Vnímám snahu pomoci zvláště v této době distanční výuky*
- *Mělo by dojít k reorganizaci a k obměně vedení i personálního složení.*
- *Nemůžu si stěžovat, ale stejně bych se bez ČŠI obešel*
- *Papíroví čerti-na všechno papír (nedá se realizovat tak, aby se nic neopomnělo*
- *Přechod od funkce restriktivní k metodické a konstruktivní*
- *Uvítala bych větší nápomoc při řešení problémů*
- *Dle mých zkušeností je to potřebný orgán, který funguje správně*
- *Je nezbytná a nutná jako kontrolní instituce*
- *Rozhodně má co vylepšovat*
- *Neutrální*
- *Hodnotí na základě dokumentů-samé papírování*
- *Velmi rozumný v případě kompetentních osob. Nevhodný v případě "nerozumných" osob bez pochopení dané situace a souvisejících okolností.*
- *Vše pro rodiče*
- *Prochází dobrými změnami, ačkoliv je stále vnímána mezi učiteli a řediteli jako strašák. Důvodem je malá podpora pedagogů, kterou doposud prokazovala v souvislosti s některými nesmyslnými rodičovskými stížnostmi, opíraje se pouze o administrativní stránku věci, nikoliv její podstatu.*

- *Často zde bohužel pracují jako inspektoři lidé, kteří viděli skutečný provoz ve školách tak zvaně "z rychlíku" a se samotnou výukou mají minimální zkušenosti. Samozřejmě že se to zdaleka netýká všech.*
- *Je to o lidech“*

Tato otázka vyvolala mnoho rozporuplných odpovědí. Část ředitelů má neutrální názor nebo považuje Českou školní inspekci za velice přínosnou a nezbytnou, fungující správně a považují ji za velkou pomoc pro školství. Druhá část má opačný názor. Vidí ČŠI jako organizaci, která má co vylepšovat a mělo by v ní dojít k velkým personálním změnám. Školní inspekce je podle některých ředitelů považována jako „strašák“, který přijde do škol hledat chyby. Inspektoři musí řešit všechny i nesmyslné stížnosti od žáků nebo jejich zákonných zástupců, které často podráží postavení učitele. S posledním zmíněným bodem „Je to o lidech“ naprosto souhlasím. Jednání s lidmi, kteří jsou nejen odborníci ve svém oboru, ale jsou i empatictí a dokáží objektivně poradit a pomoci, je velkým přínosem pro celé školství a pozdvihují Českou školní inspekci na vyšší úroveň.

5.5.7 Největší přínos pro školství

Česká školní inspekce napomáhá ve více oblastech vzdělávání. Které oblasti patří mezi ty s největším přínosem nám ukázalo následující šetření.

Oblasti, ve kterých je vnímán největší přínos pro školství:

- *„Legislativní*
- *Koordinace*
- *Kontrolní činnost*
- *Metodické*
- *Informativní*
- *Testování výsledků žáků*
- *Jako nástroj, když zcela evidentně dochází na určité škole k selhávání výchovně-vzdělávacího procesu.*
- *Stabilizace, udržení standardu, tlak na vývoj škol*
- *Dodržování předpisů*

- *Jsou-li nezaujaté a hodnotí-li stav podle platné legislativy*
- *Sdílení příkladů dobré praxe*
- *Nadhled*
- *Odbornost“*

Nejčastější odpovědí byl legislativní rámec, kterým se Česká školní inspekce zabývá v plné míře a je vnímána jako největší podpora řídicích pracovníků. Je mnoho dalších oblastí, které považují ředitelé škol za velký přínos např. kontrolní nebo informativní činnost. Všechny výše zmíněné aspekty jsou velkou podporou pro ředitele, kteří je využívají ve své praxi pro zvýšení kvality vzdělávání.

5.5.8 Očekávání ředitelů od ČŠI

Každý ředitel se ve své funkci dříve nebo později setká s Českou školní inspekcí. Co od ní tedy ředitelé od očekávají?

Na tuto otázku odpovídali ředitelé takto:

- *„Přestože vím, že jejich náplní je kontrolní činnost, tak očekávám i metodickou pomoc*
- *Nic*
- *Metodická podpora, zpětná vazba*
- *Odbornou pomoc nikoli hledání chyb např. v administrativě za každou cenu*
- *Radu, kterou nedostanu*
- *Konstruktivní hodnocení, pedagogickou zkušenost, nadhled, respekt k osobnosti učitele, schopnost akceptovat odlišný názor či metodu, přímé jednání.*
- *Zda jdeme správnou cestou-neoficiální audit*
- *Dnes již nic neočekávám, dříve byla jejich práce přínosnější*
- *Spíše bych očekával metodickou pomoc (doporučení). Možná více naslouchat potřebám škol z pohledu škol.*

- *Rady, tipy, příklady dobré praxe*
- *Kontrolu systému, pohled zvenčí, nezávislost, odbornost, zkušenosti*
- *ČŠI by určitě měla fungovat i jako takový pomocný a poradní nástroj pro školy. Objevit chyby a nedostatky a případně poradit, jak je napravit, ne školu trestat.*
- *Primárně odbornou radu, vedení, inspiraci.*
- *Doporučení, spolupráce, upozornění“*

Ředitelé očekávají od České školní inspekce větší metodickou pomoc, a to hlavně takovou, která bude co nejvíce přínosná pro praxi. Při kontrolní činnosti by bylo uvítáno spíše více odborných rad, než hledání chyb v administrativě a pohled zvenčí, který by pomohl odstranit nedostatky. Celkově by ředitelé uvítali více informací, které jim pomohou určit, zda se ubírají správným směrem a také dostávat zpětnou vazbu. Dále by bylo potřeba dostat konstruktivní hodnocení, pedagogickou zkušenost, nadhled, respekt k osobnosti učitele, schopnost akceptovat odlišný názor či metodu, objektivnost a přímé jednání.

Většina zmíněných aspektů jsou uvedeny jako činnosti, které ředitelé od ČŠI očekávají a bohužel nedostávají. Nejvíce tedy byla zmíněna metodická pomoc, která je viditelně pro školy nedostačující. Někteří ředitelé neočekávají od školské inspekce nic, což podtrhuje smysl celé této organizace.

5.6 Výsledky šetření školních inspektorů

Pomocí dotazníkového šetření se mohli školní inspektoré vyjádřit se své roli ve školství. Odpověděli na otázky ohledně přínosu České školní inspekce ke zkvalitnění českého školství a přístupu pedagogických pracovníků k jejich práci. Popisují svůj názor na kvalitu českého školství, jejich spokojenost a navrhuji i změny, které by podle nich byli potřeba v jejich organizaci provést.

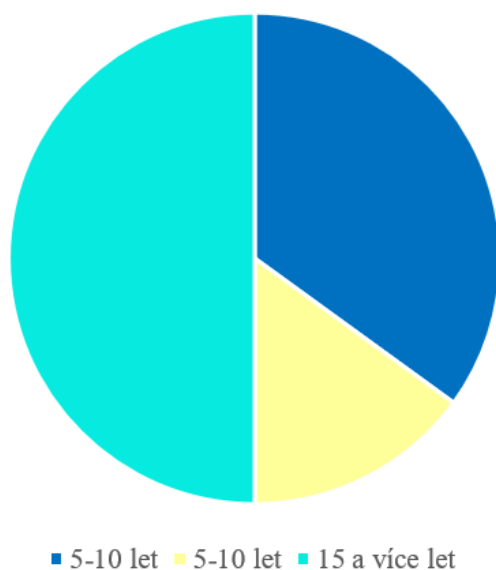
Vyhodnocení proběhlo na základě dvaceti dotazníků školských inspektorů z celé České republiky.

5.6.1 Praxe a zkušenosti školských inspektorů

Většina respondentů má praxi v České školní inspekce více než 10 let, což svědčí o mnohých zkušenostech. Polovina dotazovaných (10) uvedla, že svou praxi v ČŠI vykonává více než 15 let, sedm uvedlo 5-10 let a jen tři mají praxi v rozmezí 5-10 let. Díky tomu je možné pozorovat dlouhodobý pohled a názor na české školství z pozice inspektorů.

Následující graf č.8 nám ukazuje délku praxe školních inspektorů v České školní inspekci.

Graf č.8 – Délka praxe inspektorů v ČŠI

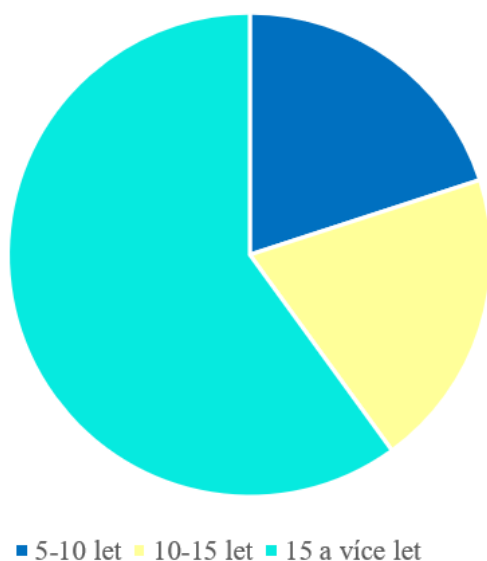

5.6.2 Praxe ve školství

Jednou z podmínek při přijetí do pozice školního inspektora je minimálně 5 let praxe ve školství ať už na pozici učitelské nebo jako řídicí pracovník. Dvanáct dotazovaných uvedlo, že je jejich praxe ve školství delší než 15 let a další čtyři respondenti má praxi v rozmezí 10-15 let. Zbylí čtyři dotazovaní mají praxi 5-10 let ve školství. To naznačuje důležitost pedagogické praxe.

Graf č.9 nám ukazuje délku praxe školních inspektorů ve školství.

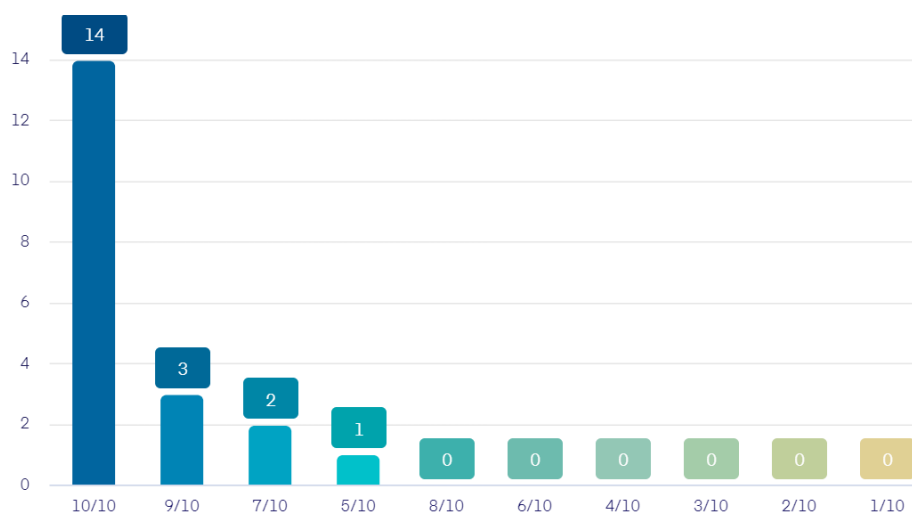
Graf č.9 – Délka pedagogické praxe inspektorů

Pohled na důležitost pedagogické praxe pro výkon školského inspektora je jednoznačný. Čtrnáct inspektorů označilo plný počet bodů, tedy 10. Proč je tato praxe tak důležitá odpovídali respondenti v následující otázce.

Graficky máme znázorněnou důležitost pedagogické praxe v pozici školského inspektora.

Graf č.10 – Důležitost pedagogické praxe

Odpovědi získané na otázku, proč je tato podmínka tak důležitá jsou tedy taková:

- *„Díky delší praxi zažil učitel-školní inspektor mnoho různých výukových situací, vyzkoušel různé formy a metody výuky a dokáže tak lépe poznat a posoudit kvalitu hospitovaných hodin, popř. poskytnout účinnější metodickou podporu*
- *Pro objektivní hodnocení kvality poskytovaného vzdělávání má pedagogická praxe nezastupitelný význam.*
- *Odbornost, zkušenosti, nadhled ...*
- *Může zhodnotit výuku na profesionální úrovni.*
- *Má-li někdo hodnotit podmínky a kvalitu vzdělávání musí mít se vzděláváním osobní zkušenost.*
- *Školní inspektor hodnotí podmínky, průběh a výsledky vzdělávání podle kritérií Kvalitní škola. Bez vlastní zkušenosti se vzděláváním by jeho hodnocení nebylo podložené zkušeností a odborností, neměl by autoritu.*
- *Reálné zkušenosti umožňují nabízet účelná řešení problémů ve školách*
- *Znalost vyplývající z vlastní zkušenosti, potřebná empatie, věrohodnost pro druhou stranu*
- *Kdo chce radit, musí mít zkušenosti.*
- *Ve své práci se bez znalosti školního prostředí a praxe žádný školní inspektor neobejde jinak není schopen vyhodnotit pedagogické procesy, které v dané škole probíhají.“*

Všichni účastníci šetření z řad inspektorů se shodují v tom, že bez vlastní zkušenosti v pedagogické praxi nelze objektivně hodnotit práci jiných pedagogů. Nese tedy pro výkon práce školského inspektora nezastupitelnou roli, která napomáhá k lepšímu pohledu do vzdělávacího procesu a podporuje jejich autoritu.

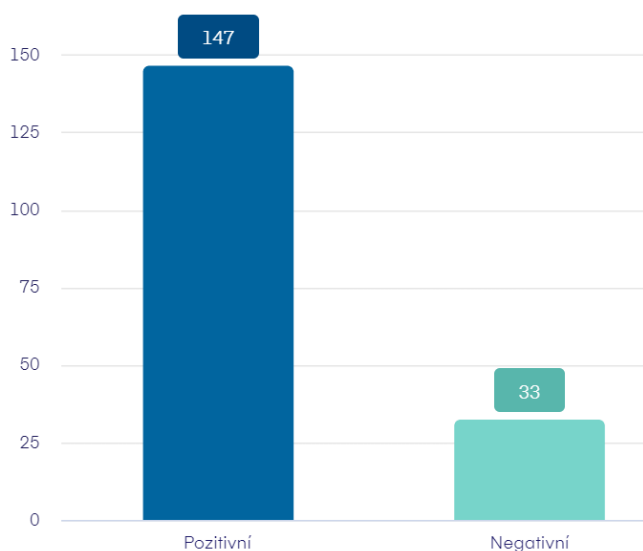
5.6.3 Zkušenosti s řediteli škol

Činnost České školní inspekce je především práce s lidmi a ta nemusí být vždy příjemná a už vůbec ne, když u nich vykonáváte kontrolní nebo hospitační činnost. Každý dotázaný měl 10 bodů, které rozdělil mezi pozitivní a negativní zkušenosti. Dva inspektoři na tuto otázku neodpověděli. Celkový počet byl tedy 180 bodů, Při rozdělování bylo uvedeno 147

bodů u pozitivního a pouhých 33 bodů u negativního jednání. Z toho vyplývá, že i když inspektoři vykonávají kontrolní činnost a z pohledů ředitelů „hledají chyby“, setkávají se z převážné části s pozitivním jednáním pedagogických pracovníků.

Graf č.11 nám ukazuje hodnocení inspektorů, kteří posuzovali jednání pedagogů při jejich praxi.

Graf č.11 – Zkušenosti s jednáním ředitelů

5.6.4 Role ČŠI

Klíčová otázka celého šetření je role České školní inspekce. Posuzování vlastní organizace provedlo dvacet dotazovaných.

Inspektoři odpovídali takto:

- *„Jediný orgán, který hodnotí kvalitu vzdělávání a dává školám zpětnou vazbu.*
- *Státní kontrola a hodnocení podmínek, průběhu a výsledku vzdělávání*
- *Je to organizace, která dává zpětné informace řadě "aktérů" točících se kolem školství ... MŠMT, zřizovatelům škol, ředitelům škol, pedagogickým pracovníkům, zákonným zástupcům, stěžovatelům, žákům a studentům.*

- *Role ČŠI je dána školským zákonem, nejvíce přínosná (a také školami nejvíce ceněná) je možnost pomoci a metodických rad rady pedagogickým pracovníkům.*
- *Hodnotí činnost stovek škol a tisíců učitelů, kterou vidí na "vlastní oči", na základě sebraných dat tak může ukazovat cestu-trendy, příklady dobré praxe, inspirací....*
- *ČŠI získává a analyzuje informace o vzdělávání ve školách a ve školských zařízeních zapsaných do školského rejstříku. Kontroluje dodržování právních předpisů a šetří stížnosti.*
- *Sledování a hodnocení efektivnosti vzdělávací soustavy. Podpora škol a školských zařízení v procesu naplňování školních vzdělávacích programů.*
- *Při evaluaci škol, při strategii vzdělávání*
- *Při vzniku (1991) jsme byli pouze kontrolní orgán. V současné době vykonáváme současně práci metodickou.*
- *Hodnocení škol a školských zařízení a potažmo vzdělávací soustavy v ČR s cílem zvyšování kvality“*

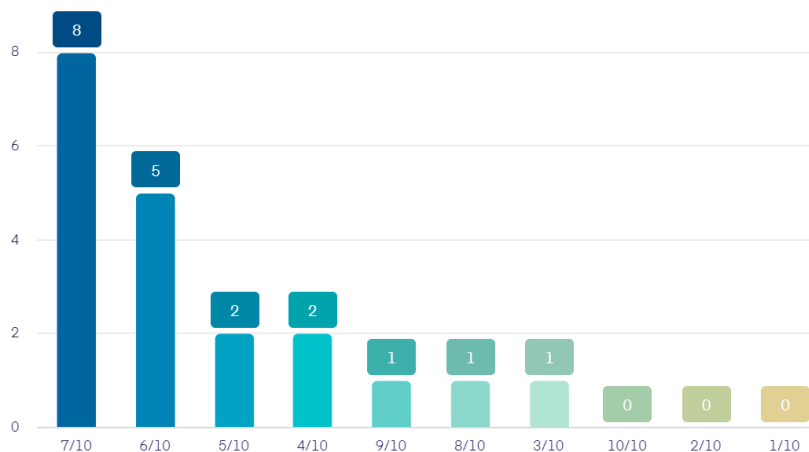
Data získaná šetřením nám uvádí, že hlavní rolí je kontrolní orgán, který hodnotí kvalitu, podmínky, průběh a výsledky vzdělávání. Poskytuje zpětnou vazbu nejen ředitelům škol, ale i pedagogickým pracovníkům, zřizovatelům, MŠMT, zákonným zástupcům, stěžovatelům, žákům a studentům. Sledují efektivnost vzdělávání s cílem zvyšování kvality školství.

5.6.5 Kvalita školství

V této části se setkáváme s otázkou kvality školství. Na jejím rozvoji se podílí jak ředitelé, tak i inspektoři. Kvalita českého školství je podle školních inspektorů vcelku vysoká a respondenti se ve většině případů shodují.

Graficky jsou znázorněny počty bodů přidělené školními inspektory. 10 je nejvyšší počet možný přidělený počet bodů a 0 nejméně.

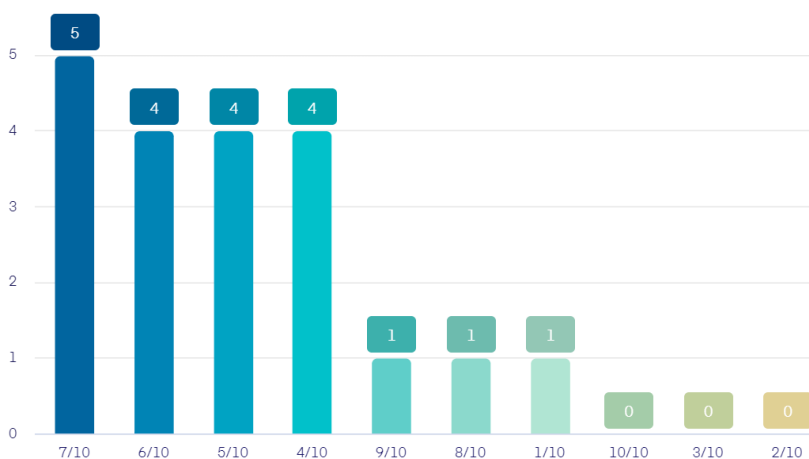
Graf č.12 – Kvalita školství z pohledu inspektorů

Jak velkou zásluhu na kvalitě školství nese Česká školní inspekce nám ukazuje následující graf. ČŠI má podle výzkumu vliv na úroveň školství zhruba v 50-60 %. Kvalitu školy ovlivňuje mnoho aspektů a ČŠI je jedním z hlavních vlivů.

Následující graf nám ukazuje, jaké zásluhy na kvalitě českého školství nese Česká školní inspekce. Hodnocení proběhlo opět bodově a 10 je nevyšší počet a 0 nejmenší. Většina inspektorů se shodla na svých odpovědích.

Graf č.13 – Zásluhy ČŠI na kvalitě vzdělávání

5.6.6 Přínos ČŠI pro školství

Co je tedy největším přínosem ČŠI pro české školství z pohledu školských inspektorů?

Odpovědi na tuto otázku jsou rozmanité:

- *„Demokracie*
- *Mapování stavu, přenášení zkušeností*
- *Účelně podporujeme pedagogy, aby efektivně uplatňovali svoje myšlenky a představy na jejich cestě pedagogikou*
- *Zpětná vazba o kvalitě poskytovaného vzdělávání na úrovni MŠMT, zřizovatele a jednotlivé školy. Veřejně dostupný hodnoticí kritériální rámec využitelný i pro sebehodnocení škol a školských zařízení. Metodická podpora vedení škol, pedagogických pracovníků i zřizovatelů*
- *Evaluace škol, metodická podpora škol, využití získaných dat pro ostatní instituce*
- *Zcela jistě předáváme pozitivní zkušenosti z jedné školy do škol jiných ... např. i v tomto období distanční výuky (škola rozuměno škola i školské zařízení)*
- *Analýza vzdělávací soustavy, doporučení pro školy, zřizovatele a stát, zpětná vazba pro školy, informace pro zřizovatele a stát pro strategická rozhodnutí pro*
- *Doporučení pro zlepšení stavu na úrovni škol, zřizovatelů, systému*
- *Aktuální informace o stavu školství a doporučení pro školy, zřizovatele a MŠMT*
- *Prvek metodického vedení, poskytování zpětné vazby, poskytování údajů jako podkladů pro zřizovatele i pro MŠMT*
- *je to jediná organizace, která má nejvíce objektivních dat o kvalitě vzdělávání a může tedy poskytovat všem relevantním aktérům ve vzdělávání podklady a doporučení pro zlepšení“*

Přínos České školní inspekce pro školství z pohledu inspektorů se v mnoha ohledech shoduje s názory ředitelů škol. Největší přínos školské inspekce vidí v metodické podpoře a zpětné vazbě ke vzdělávání, které školy dostávají. Školní inspektoři ještě vidí velkou podporu učitelů a vedení školy.

5.6.7 Změny v ČŠI

Česká školní inspekce prochází průběžně mnoha změnami. Co by ale změnili ve své organizaci přímo inspektoři? Změn, které by školní inspektoři uvedli není mnoho. Někteří dokonce uvedli, že by ve své praxi neměnili vůbec nic. Několik návrhů na úpravu ale přišlo.

Návrhy na změny ze strany školních inspektorů:

- *„Méně papírování, více dialogu.*
- *Abychom jako školní inspektoři měli více času na práci ve školách.*
- *Zavést zpoplatnění stížností na školy a školská zařízení.*
- *Ocenila bych možnost více pracovat z domova (home-office)*
- *Neměl by klást důraz na maličkosti.*
- *Zkvalitnění komunikace*
- *Více času na posouzení procesů ve škole*
- *Ještě více bych posílila hodnotící složku inspekční činnosti nad kontrolní*
- *V současné době, kdy ČŠI prošla značným vývojem, a to od tvrdé kontroly k hodnocení, tak snad nic.*
- *ČŠI je kontinuálně se rozvíjející služební úřad, takže změny jsou průběžné podle aktuálních potřeb.“*

Inspektoři stejně jako ředitelé mají problém s nadměrnou administrativou, kterou jsou zahlceni. Vyplňování formulářů je pro obě strany velká ztráta času, která by se dala zredukovat a využít daleko efektivněji.

Další z názorů je nedostatek času na práci ve školách ať už na kontrolu nebo hospitaci. Inspektoři mají určitý čas, během kterého musí stihnout celkovou kontrolní činnost ve školách. Aby tato činnost byla vykonávána kvalitně, mělo by na ni být dostatečně dlouhá doba.

Změny v této organizaci prochází průběžně dle potřeb, prodloužení doby pro výkon kontrolní práce ve školách a školních institucí je stále jen v návrhu a ke změně nedošlo.

5.7 Celkový souhrn výsledných dat

Obě strany respondentů vidí velký přínos v metodické podpoře a legislativním rámci, kterou ČŠI poskytuje. Ve školských institucích jsou tyto oblasti jednou z nejdůležitějších oblastí pro kvalitní a bezpečný chod škol. Kvalita školy je oblast, na jejímž zlepšování se podílí ředitelé škol i inspektoři kontrolními činnostmi. Další společný aspekt výzkumu, který ale ke kvalitě školy tolik nepřispívá je nadměrná a mnohdy zbytečná administrativa. Čas, který je ztracen přílišným papírováním by mohl být využit mnohem efektivněji. Administrativa je na každou oblast v řízení školy a pořád přibývá. V kapitole 5.4.7. jsme se setkali jsme se i s pojmenováním školské inspekce „Papíroví čerti“, které naznačuje mnoho vyplňovaných formulářů od ředitelů škol. S tímto problémem se ale potýkají také zaměstnanci České školní inspekce.

Pedagogická praxe je pro výkon práce školního inspektora bezpodmínečně důležitá a všichni dotazovaní z řad inspektorů mají mnoholeté zkušenosti ve školství a podotýkají její důležitost pro objektivní posuzování, vhled do vzdělávání a podporu autority. Je to hlavní aspekt, který vede ke kvalitnímu průběhu hospitační činnosti. Ředitelé škol přesto uvádějí, že někteří inspektoři, se kterými se v praxi setkali nemají dostatečnou praxi, nebo jsou ve funkci školní inspektoři, kteří v učitelské praxi nebyli moc úspěšní.

Inspektoři vidí svůj přínos v podpoře pedagogů, zpětné vazbě o kvalitě poskytovaného vzdělávání na úrovni MŠMT, zřizovatele a jednotlivé školy. Je to striktní rámec kritérií, které jsou veřejně přístupná a napomáhají k sebehodnocení.

Ředitelé škol zase vidí přínos České školní inspekce v oblasti legislativní, kontrolní, odborné, udržují standardy tlak na vývoj škol. Přesto by se někteří bez České školní inspekce obešli.

Zajímavý je pohled na úroveň ČŠI z pohledu řídicích pracovníků. Většina respondentů jej ohodnotila pěti a méně body z celkových deseti. To pro organizaci České školní inspekce nejsou vůbec příznivé výsledky. Tato oblast se jeví spolu s přínosem pro vzdělávání jako nejslabší z celkového šetření.

6 Závěr

V této práci jsme se zaměřili na roli, kterou hraje Česká školní inspekce v českém školním prostředí. Seznámili jsme se se zrodem ČŠI, její historií i současnou podobou. Věnovali se kontrolní a hodnotící činnosti, kterými se tato organizace mimo jiné zabývá. Česká školní inspekce vydává i řadu zpráv – inspekční, tematické, výroční nebo také zprávu o průzkumu stížnosti. Tyto zprávy napomáhají k lepší kvalitě vzdělávacího systému. Zabývá se také velkým množstvím stížnosti z řad rodičů, žáků, nebo anonymů, které důkladně prozkoumá, zpracuje zprávu o stížnosti, popřípadě dodá návrh na odstranění nedostatku.

Soustředili jsme se také na vzdělávací soustavu a její funkce, a zejména řídicí pracovníky, kteří nesou za svěřenou instituci celkovou zodpovědnost. Kvalitu dnešního školství, její posun a formy zlepšování. Kontrolní činnosti, ať už vnější (ČŠI) nebo vnitřní které v instituci probíhají pro zlepšení vzdělávacího systému.

Praktická část je zaměřena na pohled ředitelů škol a školských inspektorů v organizaci České školní inspekce. Zkoumá její silné a slabé stránky. Všichni dotazovaní mají mnohaleté zkušenosti ve své funkci i s kontrolním systémem, a tak mohou poskytnout velké množství praktických informací a názorů.

Cílem této práce bylo stanovit roli tohoto orgánu. Zabývali jsme se pohledem ředitelů škol na Českou školní inspekci, jejich zkušenostmi a přínosem pro praxi. Inspektoři provádí pravidelnou kontrolní a hodnotící činnost, proto se zaměřili na jejich zkušenosti, názory a spokojenost s náplní jejich práce, pravomocemi, které jim jsou svěřeny a se spoluprací s řídicími pracovníky škol. Tento cíl se naplnil a na odpovědi se obě strany se shodly. Největší přínos nese legislativní podpora, kontrolní činnost a udržování standardů škol. Můj předpoklad o tom, že se ČŠI v první řadě zabývá legislativní kontrolou se nepotvrdila, každopádně podle výsledků výzkumu je to jedna z hlavních oblastí, která je nejvíce přínosná pro české školství. Potvrdil se ale předpoklad, že ČŠI je v několika případech považována za “postrach“. Považování ČŠI za kvalitní kontrolní a hodnotící orgán byl poslední předpoklad, který se bohužel nepotvrdil. Výzkum ukázal velice nízké bodové ohodnocení v oblasti kvality České školní inspekce.

Výsledek šetření nám určil, že Česká školní inspekce hraje důležitou roli ke zkvalitňování českého školství. Její kontrolní činnost napomáhá odstraňovat nedostatky ve školských institucích a předává objektivní pohled do vzdělání. Z pohledu ředitelů je v kontrolní činnosti, metodické a legislativní oblasti důležitá, má ale i velké nedostatky.

Ředitelé nesou zodpovědnost za celou svěřenou instituci, proto by byla potřeba jim poskytnout kvalitní a dostatečnou pomoc při jejich práci. Nezatěžovat je zbytečnou administrativou a zvážit, zda je vyplňování takového množství formulářů opravdu potřeba, nebo zda by nebylo možné hledat jiné alternativy, které by pomohly tento problém zredukovat.

Česká školní inspekce by se měla zaměřit na zvýšení celkové úrovně a zamyslet se nad úpravou podpory škol a redukcí administrativy, která je nadměrná jak u ředitelů, tak u školních inspektorů.

Seznam použitých informačních zdrojů

BARTOŠOVÁ J., ŠIMEK J., ŠUSTOVÁ M., 2019. *Od školdozorce k inspektorovi. Historie školní inspekce*. Kodiak print s.r.o, Praha. ISBN: 978-80-86935-46-1

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE, 2020. *Kritéria hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání na školní rok 2020/2021*. Čj.: ČŠIG-2146/20- G21

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE, 2020. *Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2019/2020 Výroční zpráva České školní inspekce*. Praha. ISBN 978-80-88087-43-4

FRYČ, J., MATUŠKOVÁ, Z., KATZOVÁ, P, a kol., 2020. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. ISBN 978-80-87601-46-4

CHRÁSKA, M., 2016. *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. Grada publishing a.s. ISBN 978-80-271-9225-0

KRAMPOLOVÁ, I., 2011. *Zakroužkuj, vyber, zdůvodni/ Hodnocení čtenářských úloh PISA 2009. Ústav pro informace ve vzdělávání*. ISBN 978-80-211-0614-7

Metodický pokyn č. 1/2012 k PROVÁDĚNÍ INSPEKCE POSKYTOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

MSMT, 2011. *Autoevaluace v praxi škol s ročníky pouze 1.stupně*. Č.j. 9526/2011-22

PRŮCHA, J., 2009a. *Moderní pedagogika*. Praha, Portál. ISBN 978-80-7367-503-5

PRŮCHA, J., 2009b *Pedagogická encyklopedie*. Vydání. 1.. Praha, Portál. ISBN 978-80-7367-546-2

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., 2008 *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, s.r.o. ISBN 978-80-7367-416-8

PRŮCHA, J., VETEŠKA, J., 2012 *Andragogický slovník*. Grada publishing a.s. ISBN 978-80-247-3960-1

TROJAN, V., 2019. *Ředitel školy jako základní faktor pedagogického vedení*. Univerzita Karlova v Praze. Praha. ISBN 978-80-7603-032-9

TROJAN, V., SVOBODOVÁ, Z., 2019 *Subjektivní vnímání proměny role ředitele školy a obtížné prvky výkonu této profese v současné době*. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Ústav profesního rozvoje pedagogických pracovníků ve školství. Praha.

VAŠŤATKOVÁ, J., 2006. *Úvod do autoevaluace škol*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-244-1422-8.

VEBER, J. a kol., 2004. *Management, základy, prosperita, globalizace*. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-7261-029-5

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání

Internetové stroje:

Česká-republika: Pracovníci inspekce v předškolním a školním vzdělávání [online] ©2021, [vid.18-3-2021]. Dostupné na WWW

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/staff-involved-monitoring-educational-quality-early-childhood-and-school-education-17_cs

Česká-republika: Zajišťování kvality v předškolním a školním vzdělávání [online] ©2021, [vid.18-3-2021]. Dostupné na WWW

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/quality-assurance-early-childhood-and-school-education-17_cs

Hodnocení školy [online] ©2007, [vid.10-2-2021]. Dostupné na WWW:

https://zsamsbozicany.cz/soubory/VHS_Bozany56_67.pdf

Hospitační záznamy [online] ©2020, [vid.16-3-2021]. Dostupné na WWW:

<https://www.csicr.cz/cz/Hospitacni-zaznamy>

Inspekční zpráva [online] ©2013, [vid. 22-3-2021]. Dostupné na WWW:

https://www.mpsv.cz/documents/20142/1039146/2013_5233_Priloha3.pdf/0ddc9096-ee07-e6d5-1c66-11f3343050da

Jak kvalitní školství mají různé země? [online] ©2021, [vid. 20-3-2021]. Dostupné na WWW:

<https://www.rizeniskoly.cz/cz/aktuality/jak-kvalitni-skolstvi-maji-ruzne-zeme-otevreny-clanek.a-3658.html>

K metodické pomůcce pro ředitele škol-řešení stížností a podnětů [online] ©2020, [vid.15-3-2021]. Dostupné na WWW:

<https://www.csicr.cz/getattachment/1eac801b-d92c-4b31-bb13-169cf06513bd/Informacni-bulletin-Ceske-skolni-inspekce.pdf>

Kvalitní škola- kritéria a indikátory hodnocení. [online] ©2020, [vid.16-2-2021]. Dostupné na WWW:

<https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/Obr%C3%A1zky%20ke%20C4%8D1%C3%A1nk%C5%AFm/Kvalitn%C3%AD%20%C5%A1kola%209.%206.%202015/Kvalitni-skola-kriteria-a-indikatory-hodnoceni-konecna-verze-s-poznamkou-pod-carou.pdf>

Mezinárodní šetření TIMSS [online] ©2020, [vid.11-3-2021]. Dostupné na WWW:

<https://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/TIMSS?page=3>

Mezinárodní spolupráce OECD [online] ©2020, [vid.14-4-2021]. Dostupné na WWW

<https://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-spoluprace/OECD/OECD-uvod>

Ustanovení k inspekcím poskytování sociálních služeb podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách [online] ©2006, [vid.14-4-2021]. Dostupné na WWW

<https://www.mpsv.cz/web/cz/ustanoveni-k-inspekcim-poskytovani-socialnich-sluzeb-podle-zakona-c.-108-2006-sb.-o-socialnich-sluzbach>

Mezinárodní šetření ICILS [online] ©2020, [vid.11-3-2021]. Dostupné na WWW:

<https://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/ICILS>

Oblasti kvality školy [online] ©2008, [vid.5-3-2002]. Dostupné na WWW:

<http://www.nuov.cz/ae/oblasti-kvality-skoly>

Organizační struktura ČŠI [online] ©2020, [vid. 12-2-2021]. Dostupné na WWW:

<https://www.csicr.cz/cz/ZAKLADNI-INFORMACE/Organizacni-struktura-cs>

PISA [online] ©2020, [vid.16-3-2021]. Dostupné na WWW:

<https://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/PISA?page=3>

Platy pedagogických pracovníků v roce 2021 [online] ©2013-2021, [vid.25-2-2021]. Dostupné na WWW:

<https://www.msmt.cz/platy-pedagogickyh-pracovniku-v-roce-2021>

Průměrná hrubá mzda učitelů se přiblížila ke 40 tisícům Kč [online] ©2021, [vid.15-3-2021]. Dostupné na WWW

<https://www.czso.cz/csu/czso/prumerna-hruba-mzda-ucitelu-se-blizila-40-tisicum-kc>

Rámec pro vlastní hodnocení školy[online] ©2008, [vid.10-3-2021]. Dostupné na WWW:

<http://www.nuov.cz/ae/ramcove-vlastni-hodnoceni-skoly>

Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 [online] ©2013-2021, [vid.11-3-2021]. Dostupné na WWW:

<https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-vzdelavaci-politiky-2020-1>

TALIS [online] ©2013-2021, [vid.11-3-2021]. Dostupné na WWW:

<https://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/TALIS>

Základní informace o České školní inspekci [online] ©2020, [vid. 6-3-2021]. Dostupné na WWW

<https://www.csicr.cz/cz/Zakladni-informace/Zalozeni-a-cinnost-Ceske-skolni-inspekce>

Základní vymezení činností, obsahu a forem práce české školní inspekce. [online] ©2020, [vid.10-2-2021]. Dostupné na WWW:

http://www.csicr.cz/html/2018/Zakladni_vymezeni_cinnosti/html5/index.html?&locale=CSY&pn=1

INSPEKČNÍ ZPRÁVA
o výsledku inspekce poskytování sociálních služeb

Evidenční číslo:
Výtisk číslo¹:

Kontrolní orgán	Kontrolovaná osoba
Název a sídlo:	Název a sídlo: IČO:
Inspekční tým:	Statutární zástupce:
Typ inspekce:	Název a místo poskytování sociální služby:
Datum místního šetření:	Druh sociální služby:
Režim kontroly: Státní kontrola podle zákona č. 552/1991 Sb., se specifickou úpravou podle zákona č. 108/2006 Sb.	Registrační číslo sociální služby:
Realizovaný předmět inspekce ² :	

Kontrolní zjištění ³		Číslo ⁴ :
Popis skutečného stavu věci ⁵		
Porušená ustanovení zákona o sociálních službách ⁶		
Porušení kritérií standardů kvality sociálních služeb		Bodové hodnocení ⁷ :
Zdroje důkazů ⁸		
Uložená opatření ⁹		Termín splnění:

Příloha 2 – Dotazník pro ředitele škol

Dobrý den,

Chtěla bych Vás poprosit o vyplnění krátkého dotazníku k mé bakalářské práci na téma Role ČŠI v našem školním prostředí. Jsem studentkou 3. ročníku Školského managementu na Karlově univerzitě. Odpovědi budou použity jako podklad k praktické části.

Mnohokrát děkuji za spolupráci v této nelehké době

Adéla Klučiarová

Dotazník pro ředitele škol

1 Jak dlouho působíte ve funkci ředitele školy?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

1-5 let 5-15 let 15 a více let

2 Kolikrát jste se ve funkci ředitele setkal/a s Českou školní inspekcí ?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

0-3 krát 3-5 krát 5 krát a více

3 Jak velký přínos má podle Vás ČŠI pro školství?

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ / 10

4 Jaká je podle Vás úroveň ČŠI?

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ / 10

5 Jaké máte zkušenosti s ČŠI?

Rozdělte: 10 bodů

Pozitivní

Negativní

6 Co od ČŠI očekáváte?

7 Jak moc podle Vás napomáhá ČŠI ke zkvalitnění školství?

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ / 10

8 V jaké míře využíváte metodickou podporu škol od ČŠI?

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ / 10

9 Jaký je Váš názor na ČŠI?

10 Ve které oblasti má ČŠI největší přínos pro školství?

Příloha 3 – Dotazník pro školské inspektory

Dobrý den,

Chtěla bych Vás poprosit o vyplnění krátkého dotazníku k mé bakalářské práci na téma Role ČŠI v našem školním prostředí. Jsem studentkou 3. ročníku Školského managementu na Karlově univerzitě. Odpovědi budou použity jako podklad k praktické části.

Mnohokrát děkuji za spolupráci v této nelehké době

Adéla Klučiarová

1 Jak dlouhou máte praxi v ČŠI?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- 0-5 let 5-10 let 10-15 let 15 let a více

2 Kolik let máte pedagogickou praxi?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- 0-5 let 5-10 let 10-15 let 15 a více let

3 Jak důležitá je pedagogická praxe pro školního inspektora?

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ / 10

4 Proč si myslíte, že je pedagogická praxe důležitá?

5 Jaké máte zkušenosti s jednáním ředitelů nebo zaměstnanců škol?

Rozdělte: 10 bodů

Pozitivní

Negativní

Žádné

6 Co byste ve své praxi změnil/a?

7 Jakou hlavní roli nese ČŠI ve školství ?

8 Jaká je podle Vás kvalita dnešního školství?

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ / 10

9 Jak velkou zásluhu má ČŠI na kvalitě vzdělávání?

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ / 10

10 Co je podle Vás největším přínosem ČŠI pro české školství?

Seznam příloh

Příloha 1 – Inspekční zpráva

Příloha 2 – Dotazník pro ředitele škol

Příloha 3 – Dotazník pro školské inspektory

Seznam obrázků

Obrázek č.12: Organizační schéma ČŠI

Seznam grafů

Graf č.1 – délka praxe ředitelů škol

Graf č.2 – setkání ředitelů s ČŠI

Graf č.3 – přínos ČŠI pro školství

Graf č.4 – úroveň ČŠI

Graf č.5- zkušenosti ředitelů s ČŠI

Graf č.6- zkvalitnění školství

Graf č.7- metodická pomoc

Graf č.8 – délka praxe v ČŠI

Graf č.9 – délka pedagogické praxe inspektorů

Graf č.10 – důležitost pedagogické praxe

Graf č.11 – zkušenosti s jednáním ředitelů

Graf č.12 – kvalita školství z pohledu inspektorů

Graf č. 13 – zásluhy ČŠI na kvalitě vzdělávání